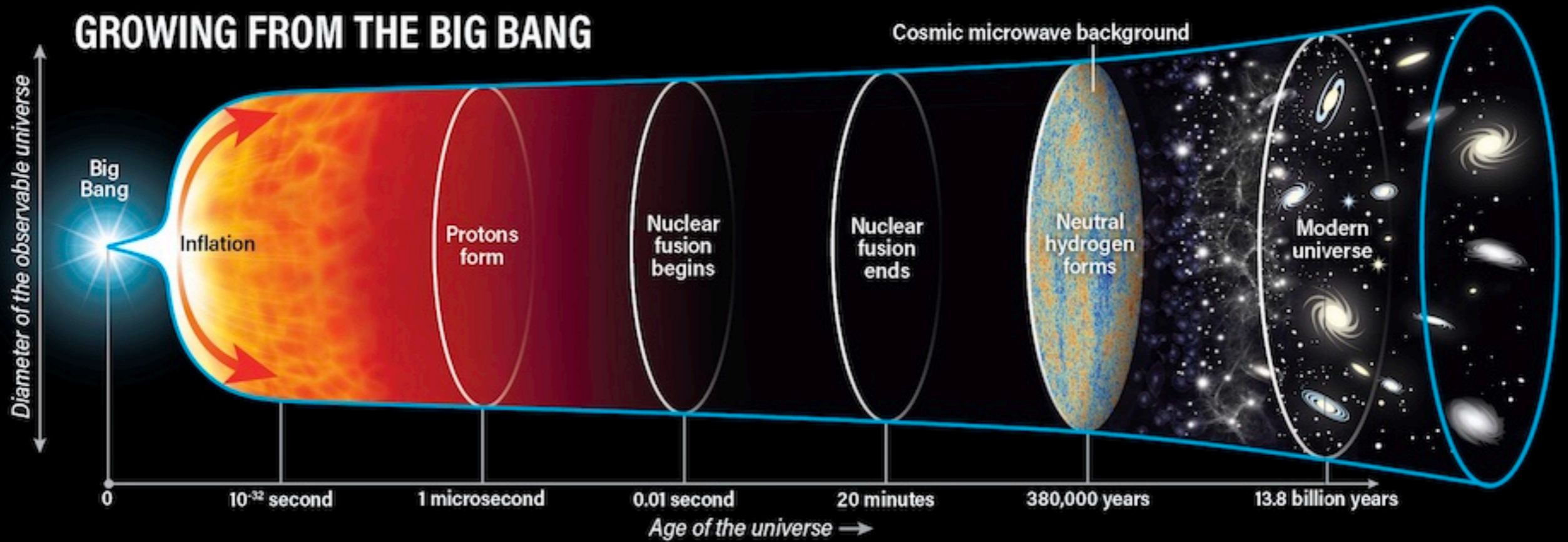

A complex visualization of particle tracks, likely from a detector, showing a dense field of lines radiating from a central point. The lines are primarily blue, with some green and orange lines interspersed. The background is black, making the colorful lines stand out. The tracks appear to be a result of a particle interaction, with many lines extending outwards from a central vertex.

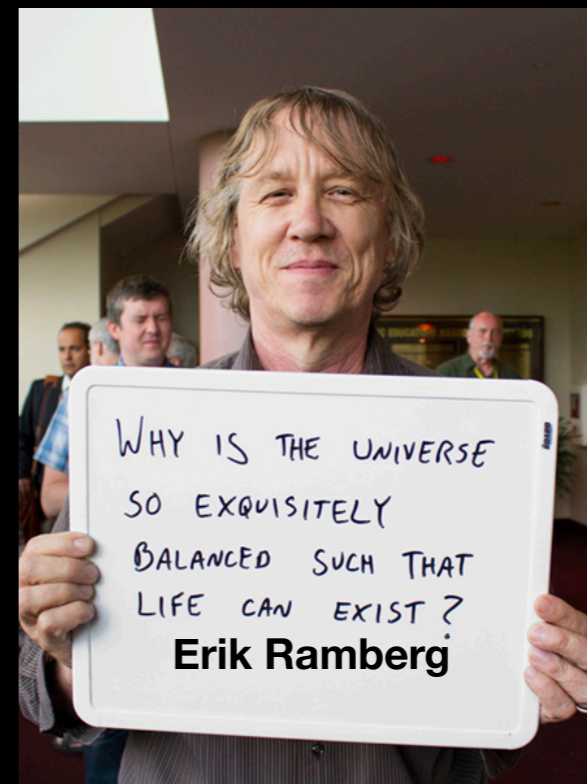
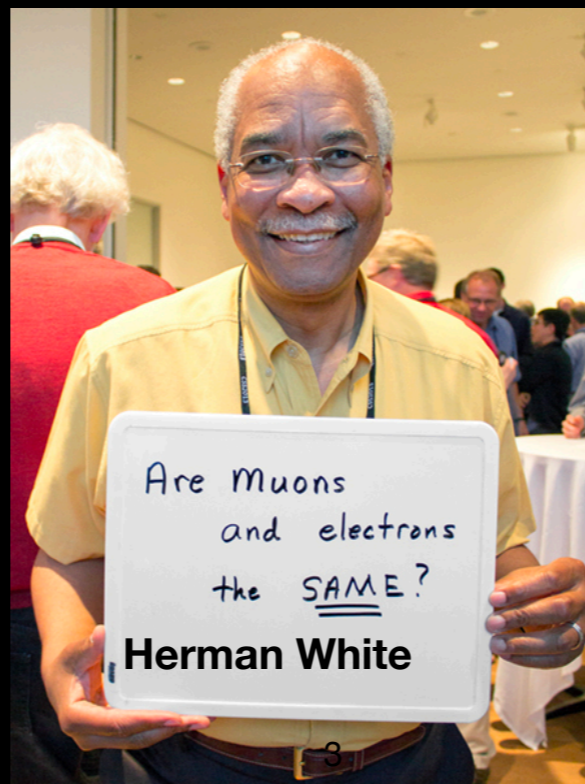
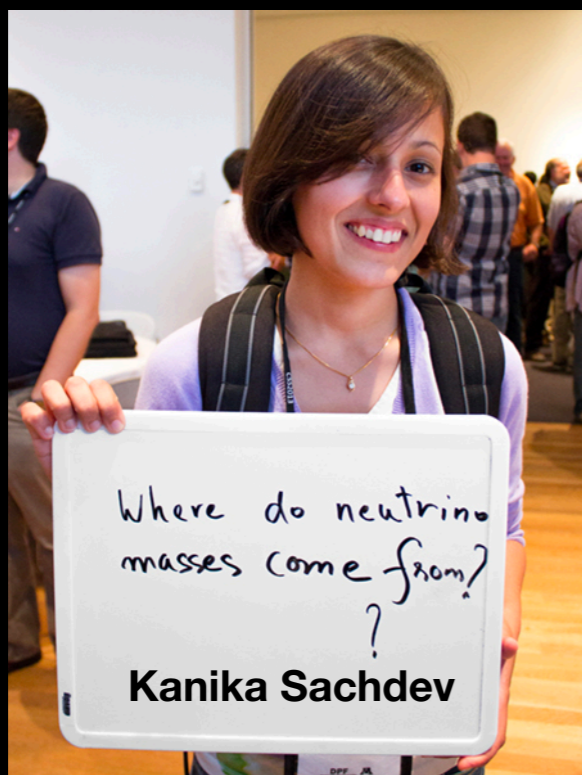
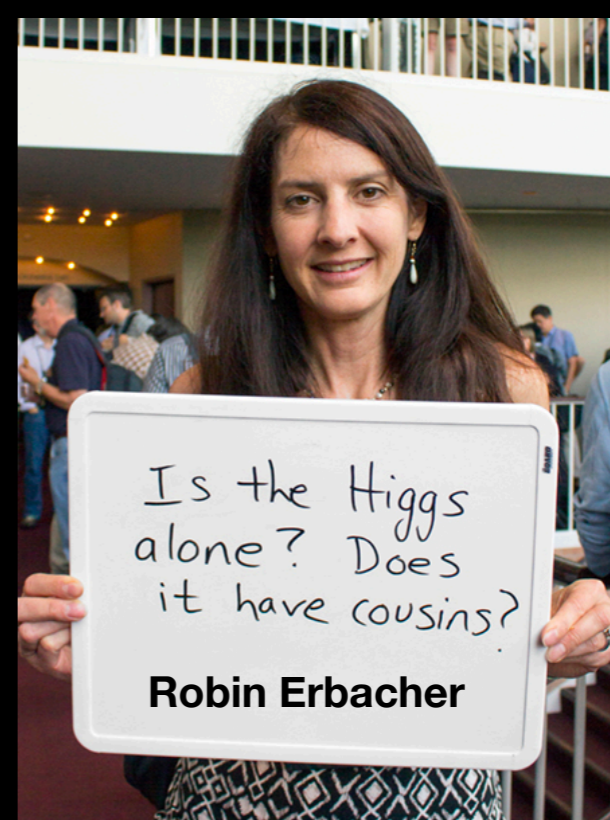
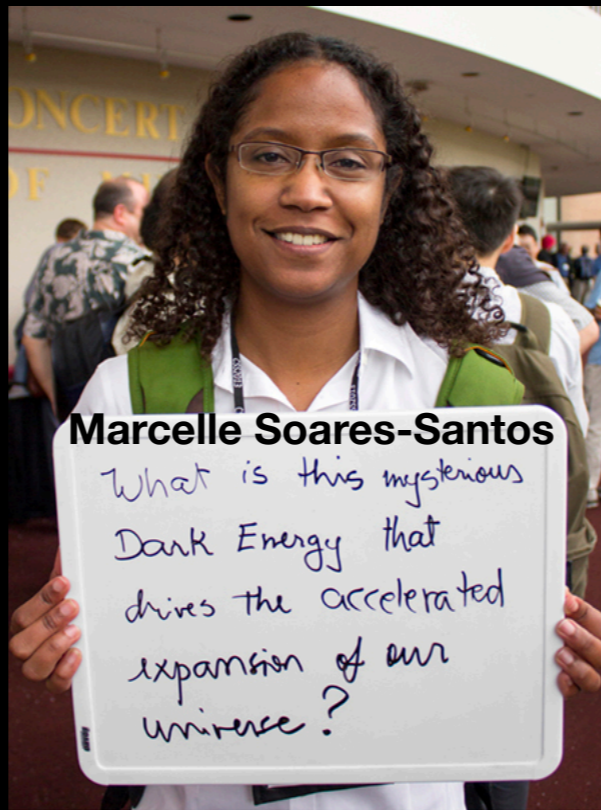
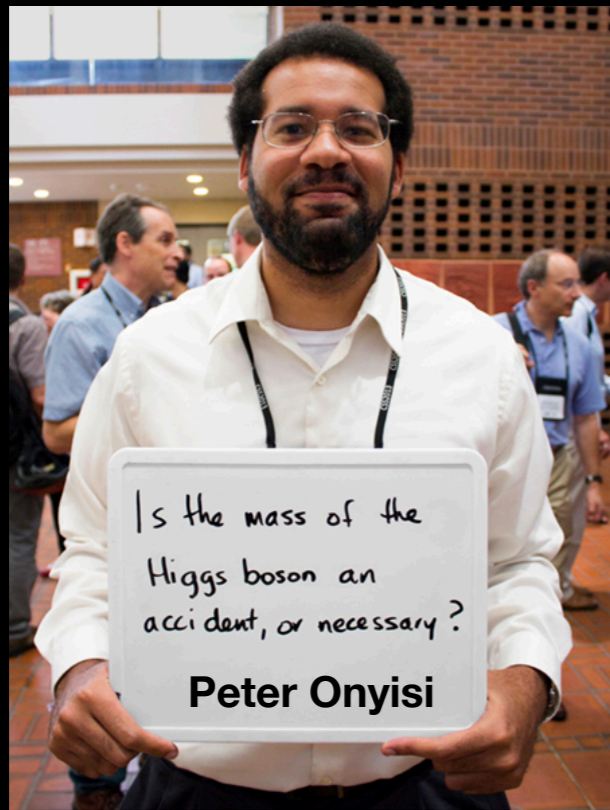
Як побачити частинку на власні очі?

Огляд трекінгових детекторів

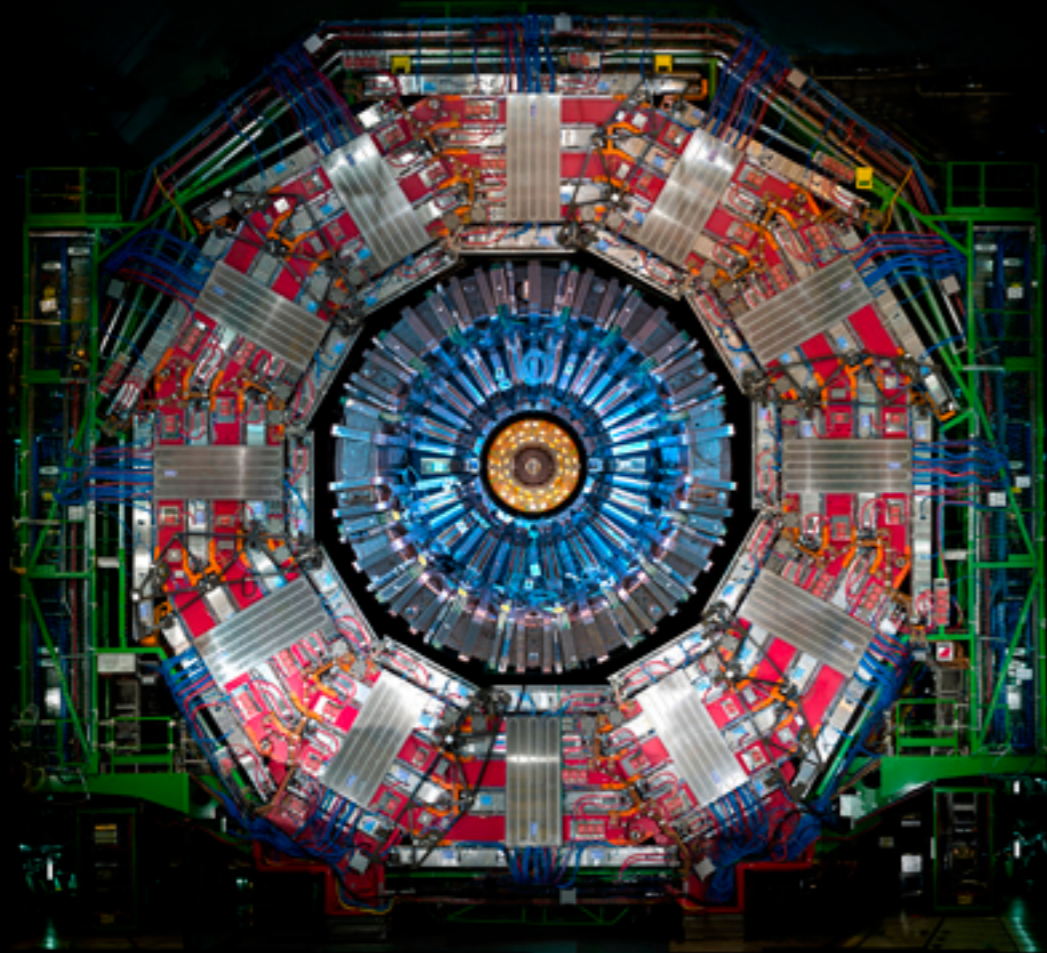
GROWING FROM THE BIG BANG

Питання фізики частинок

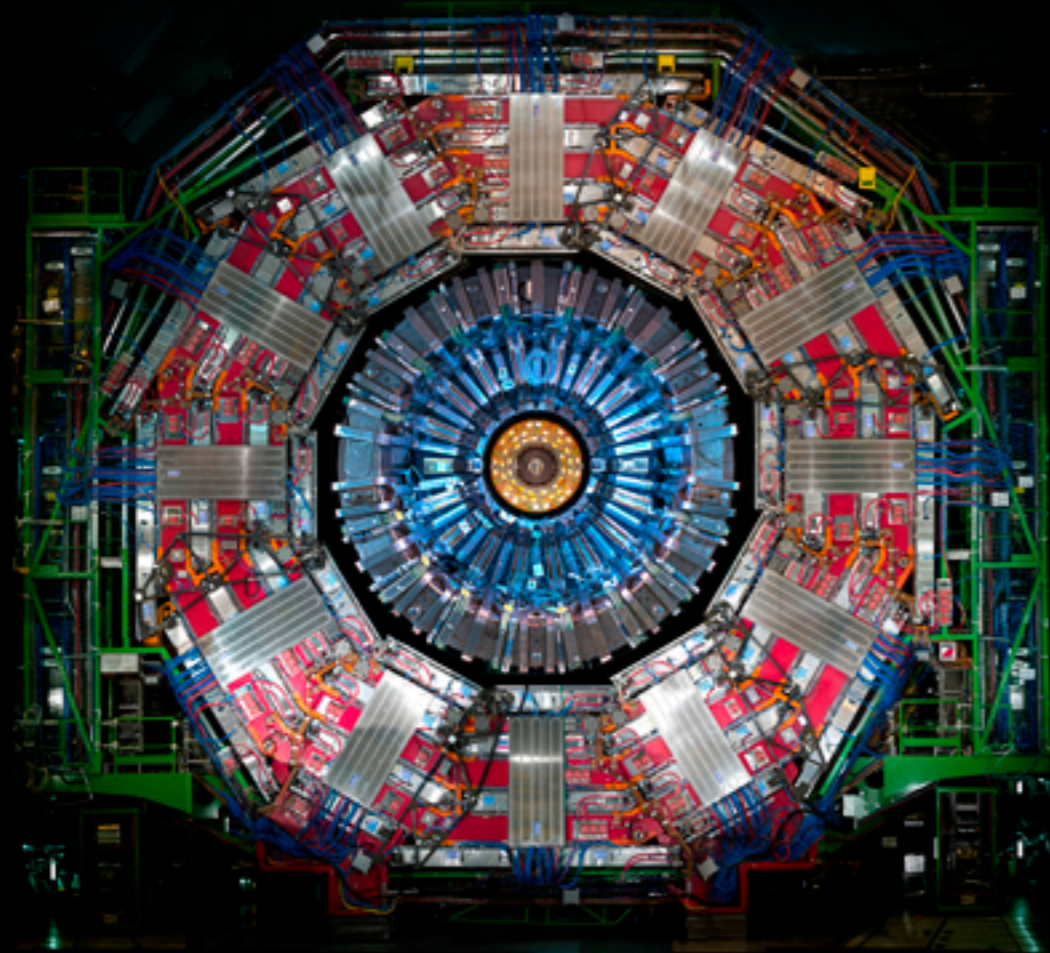
Як відповісти на ці запитання?

Експеримент

$$\begin{aligned} \mathcal{L} = & -\frac{1}{4} F^{\mu\nu} F_{\mu\nu} \\ & + i \bar{\Psi} \not{D} \Psi \\ & + \bar{\Psi}_i \gamma_{ij} \Psi_j \phi + \text{h.c.} \\ & + |D_\mu \phi|^2 - V(\phi) \end{aligned}$$

Теорія

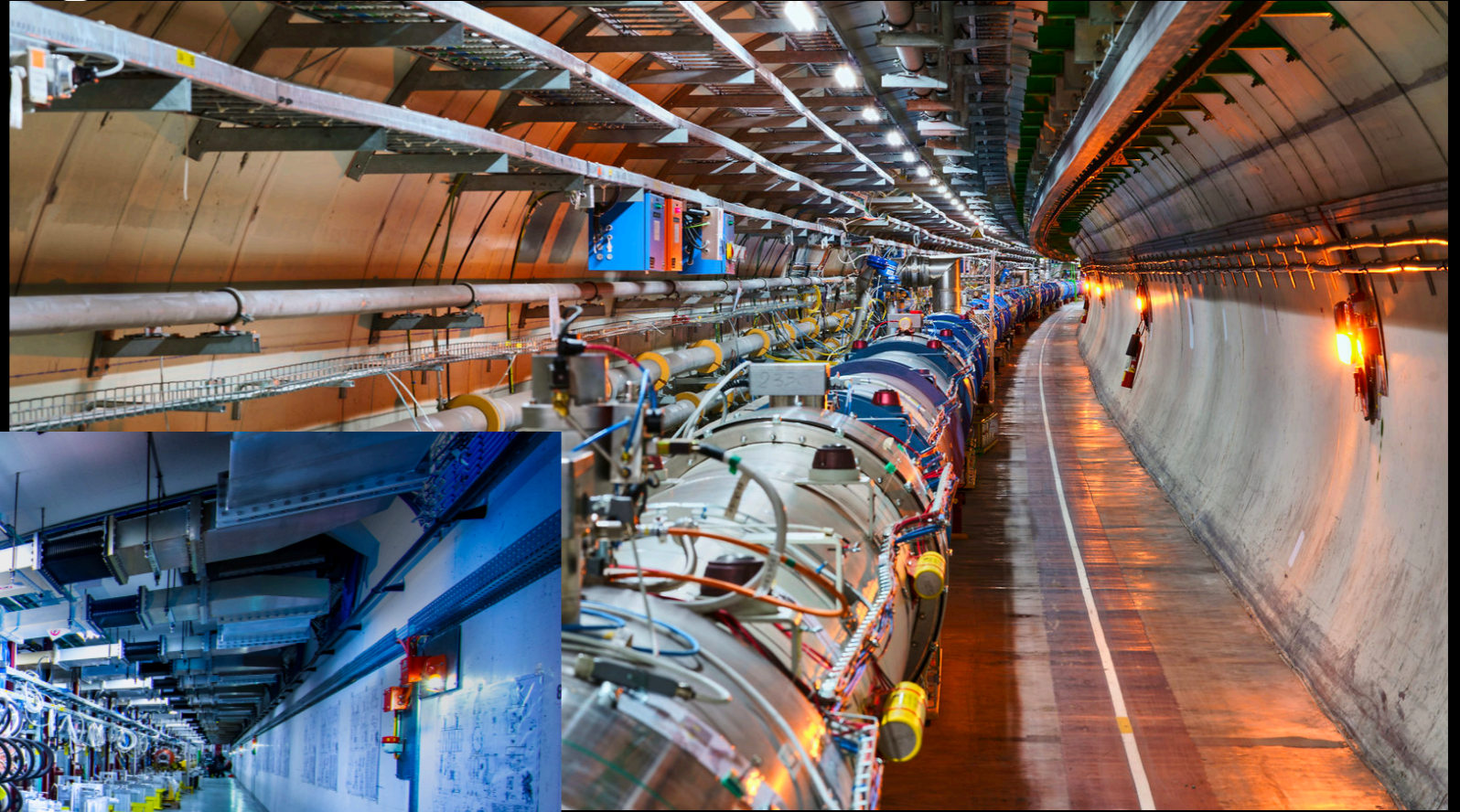

Експеримент

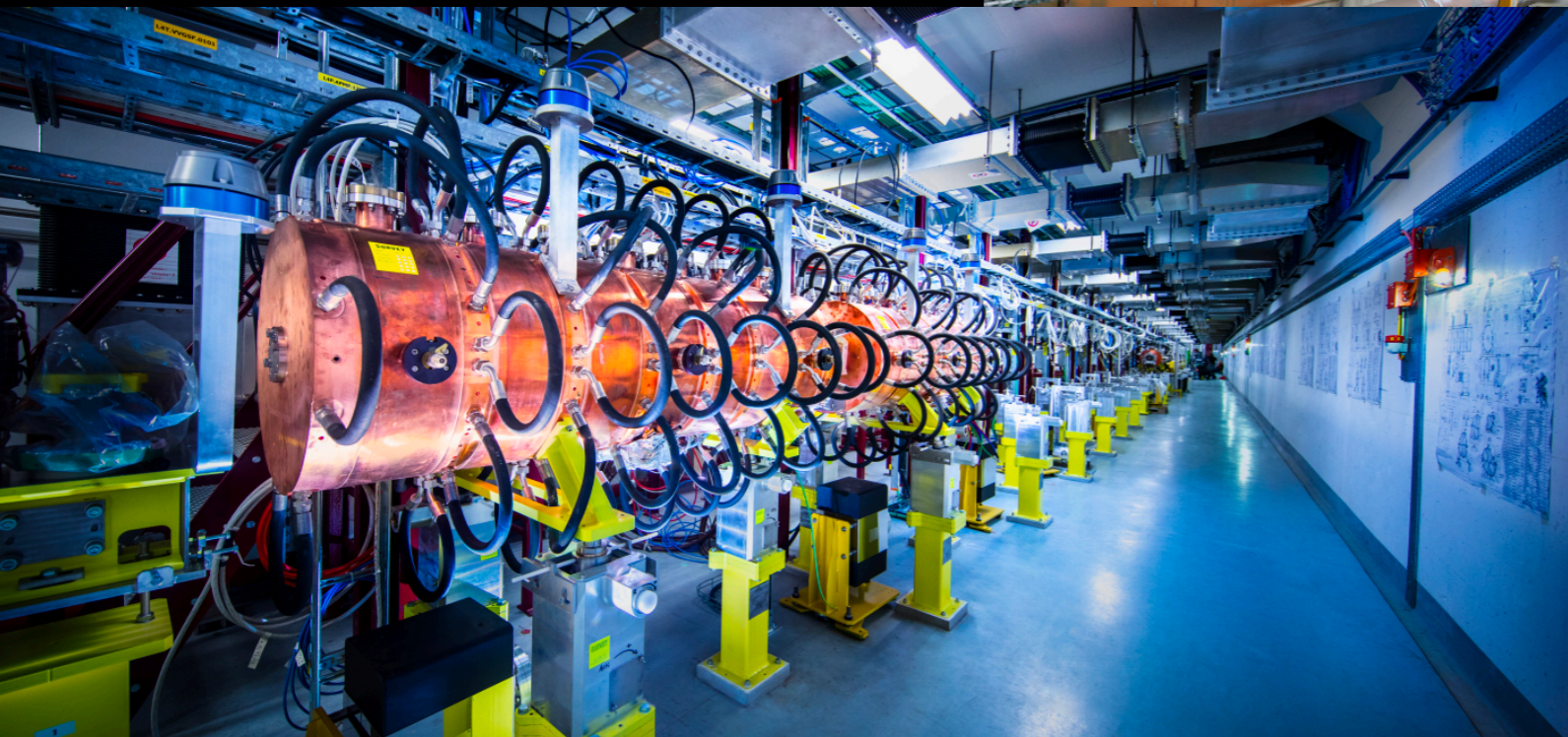
$$\begin{aligned} \mathcal{L} = & -\frac{1}{4} F^{\mu\nu} F_{\mu\nu} \\ & + i \bar{\Psi} \not{D} \Psi \\ & + \bar{\Psi}_i \gamma_{ij} \Psi_j \not{\Phi} + \text{h.c.} \\ & + |D_{\mu} \Phi|^2 - V(\Phi) \end{aligned}$$

Теорія

Прискорювачі

Великий адронний колайдер, CERN

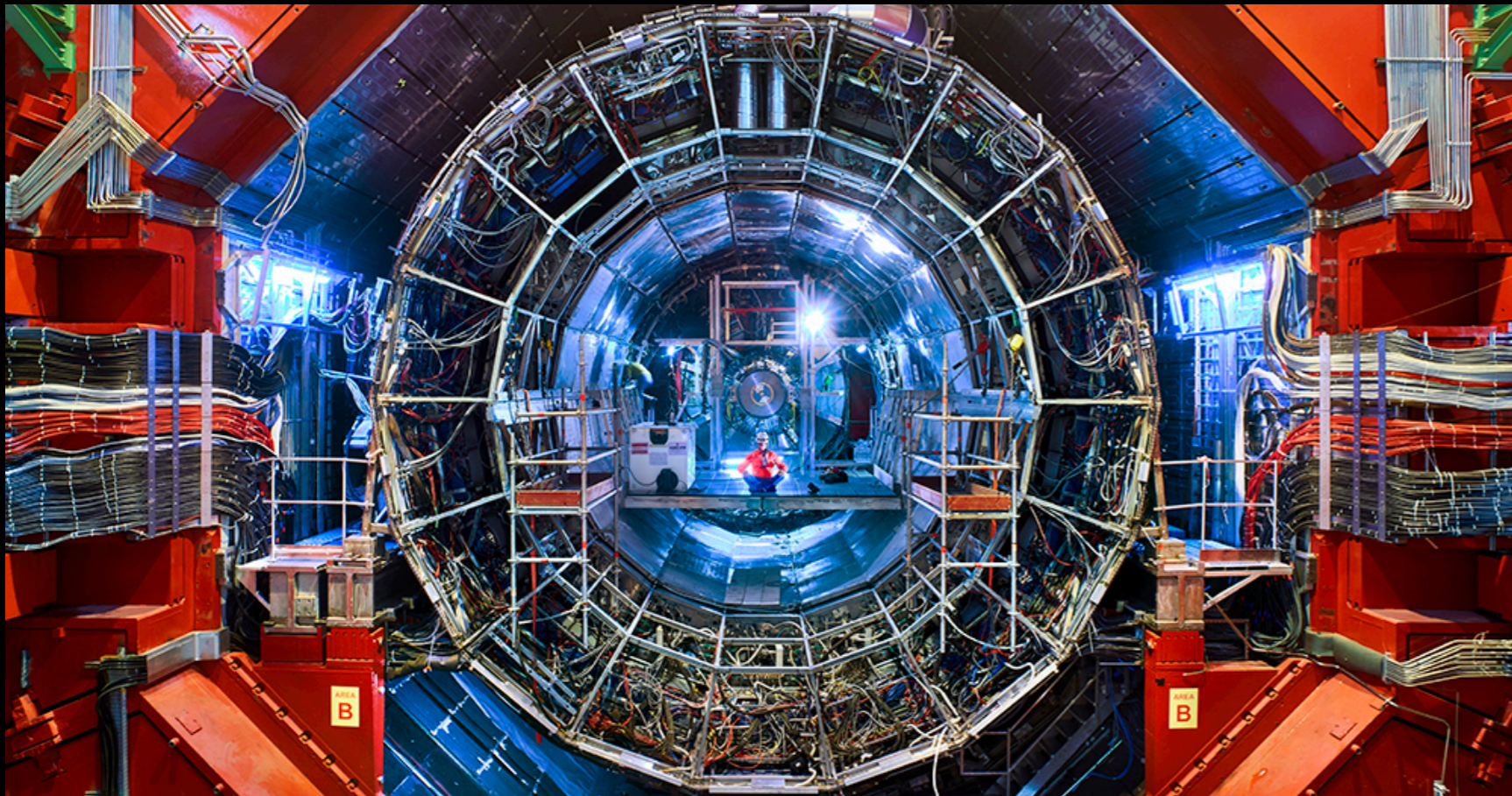

Лінійний прискорювач, Linac 4, CERN

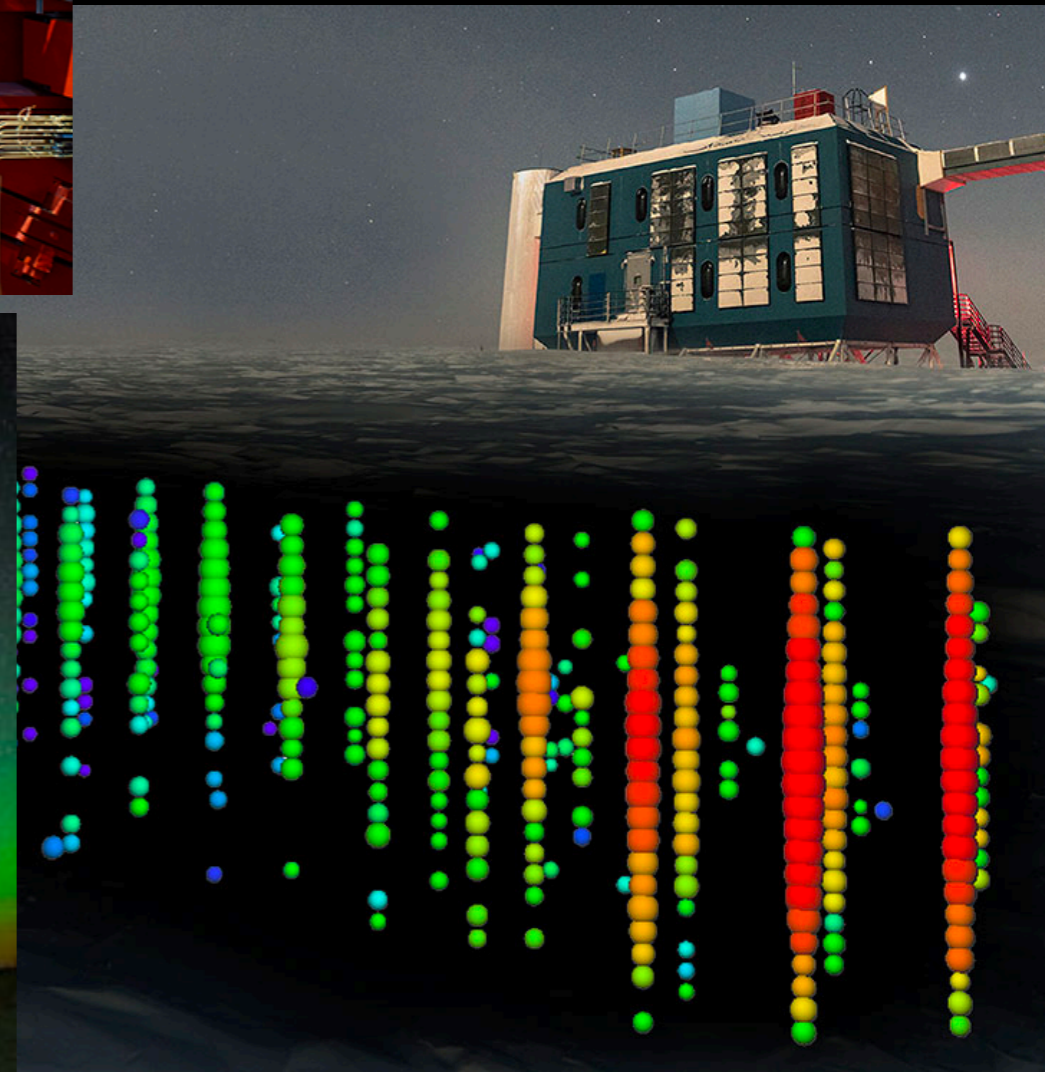
Космічні промені

Детектори

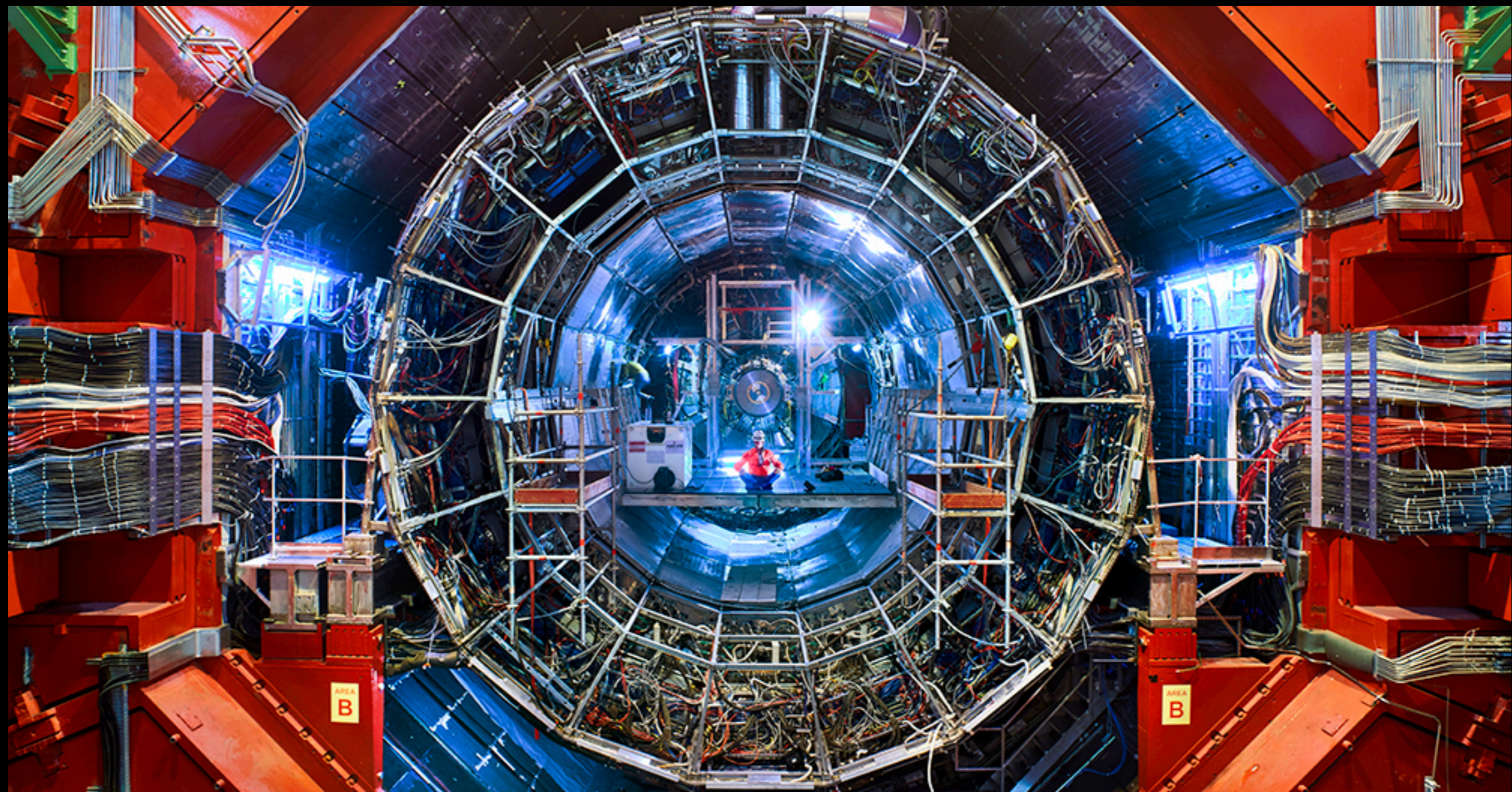
ALICE, CERN

IceCube, Antarctica

Pierre Auger observatory for Cosmic rays

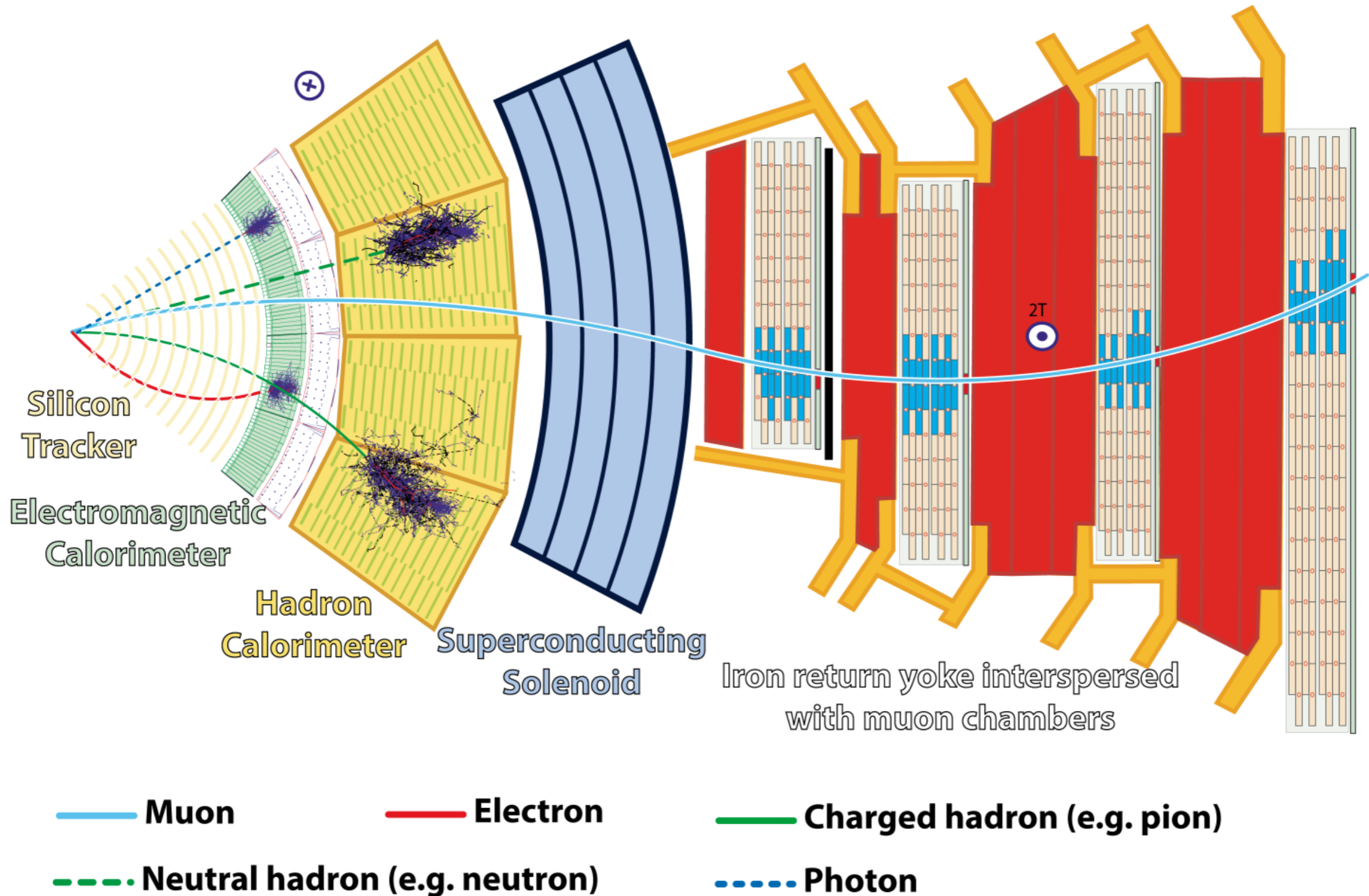
Детектори

CMS
DETEKTOR

Типовий детектор

Чому траєкторія частинки - це важливо?

1. **Ідентифікація частинки** - де знаходиться частинка?

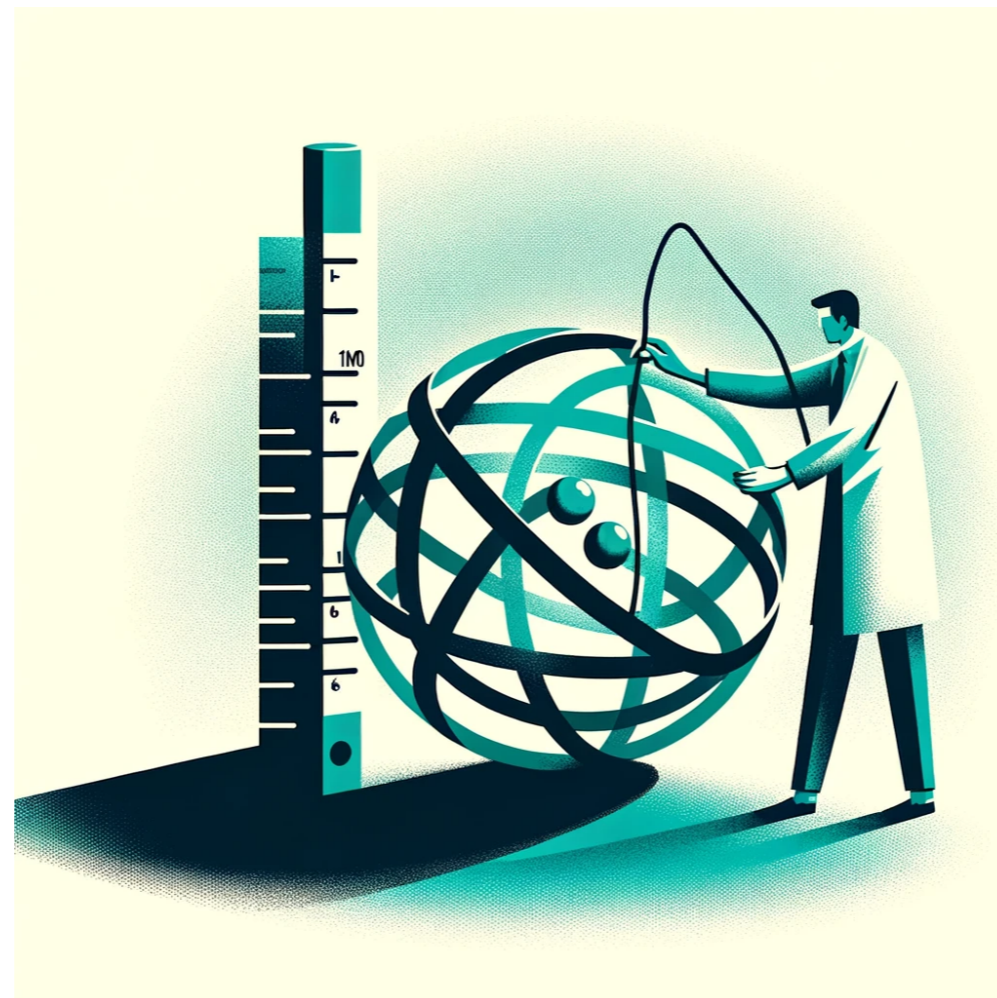
Чому траєкторія частинки - це важливо?

1. **Ідентифікація частинки** - де знаходиться частинка?
2. **Тригер/Коли зчитувати інформацію** - коли частинка пролетіла?

Чому траєкторія частинки - це важливо?

1. **Ідентифікація частинки** - де знаходиться частинка?
2. **Тригер/Коли зчитувати інформацію** - коли частинка пролетіла?
3. **Вимірювання імпульсу (за наявності магнітного поля)** - скільки енергії несе частинка?

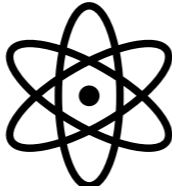

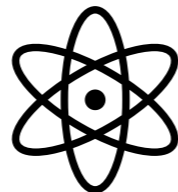
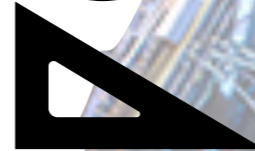
Чому траєкторія частинки - це важливо?

1. **Ідентифікація частинки** - де знаходиться частинка?
2. **Тригер/Коли зчитувати інформацію** - коли частинка пролетіла?
3. **Вимірювання імпульсу (за наявності магнітного поля)** - скільки енергії несе частинка?

Вимоги до детектора

1. Швидке зчитування сигналу
2. Найвища просторова точність
3. Радіаційно стійкий
4. Кількість матеріалу залежить від задачі

Застосування трекінгових детекторів

3D рентген з MediPix/TimePix :
<https://kt.cern/technologies/medipix3>

Сканування творів мистецтва

Цифрова радіологія

Комп'ютерна томографія (КТ)

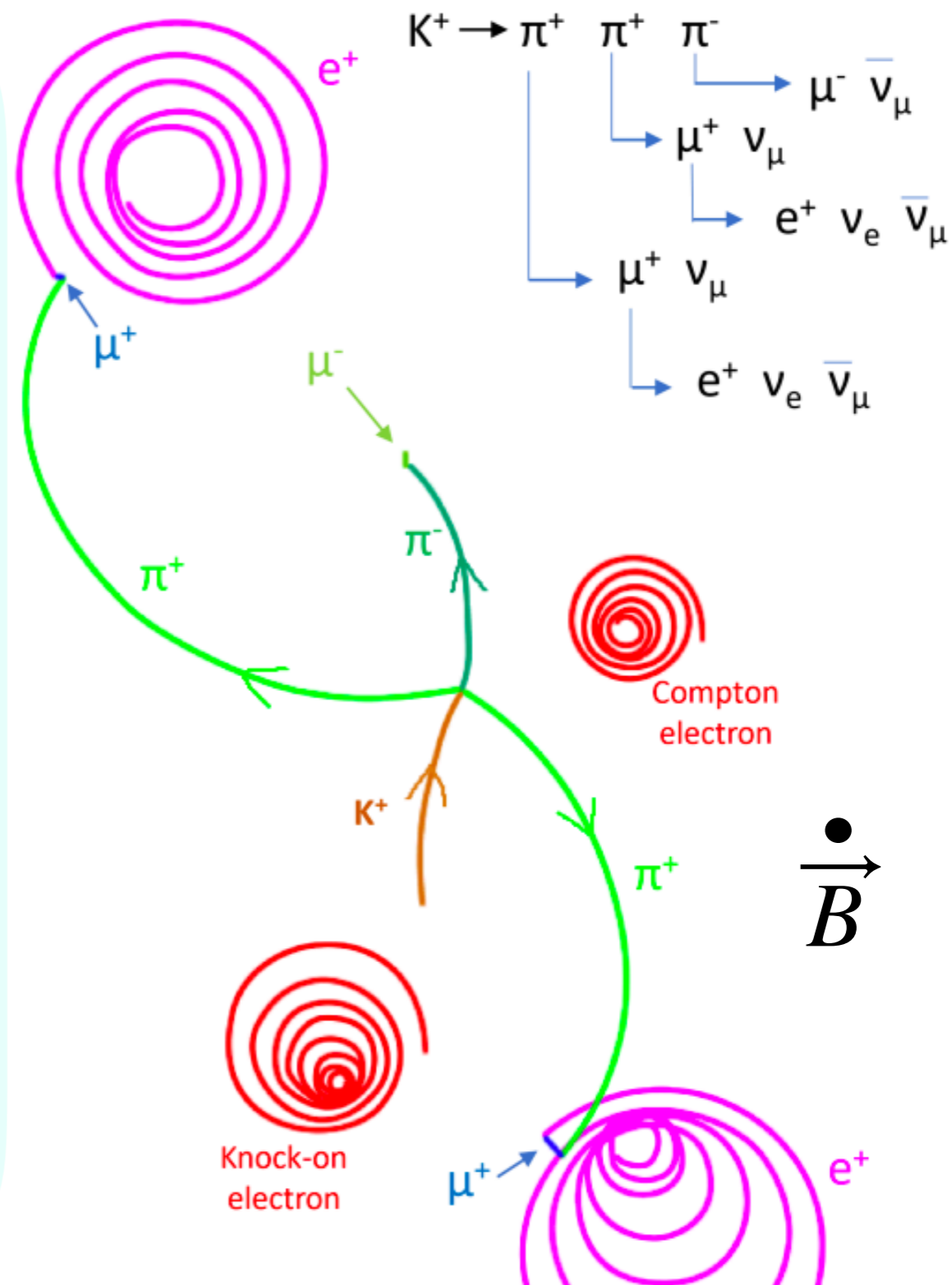
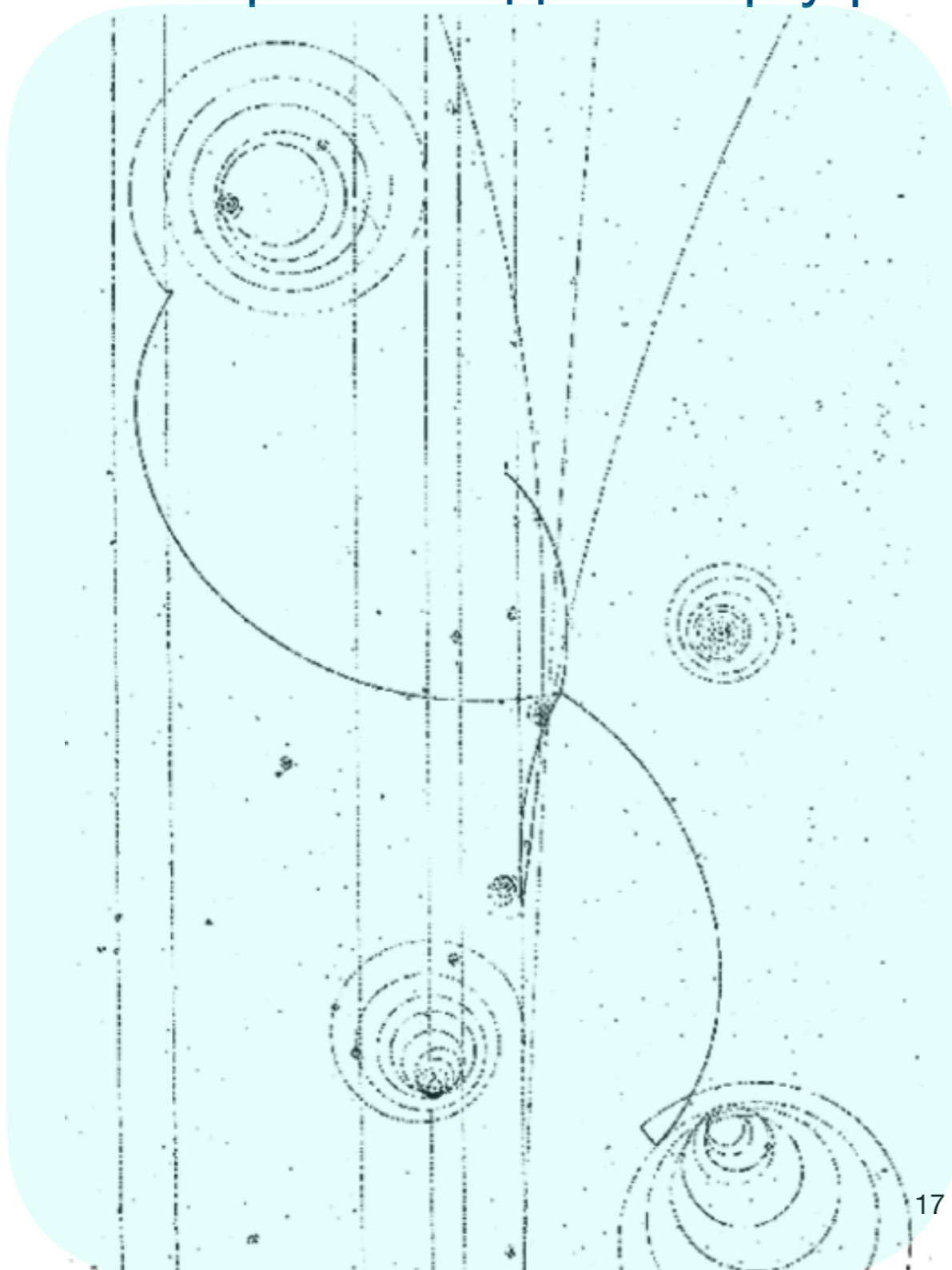

КТ для безпеки

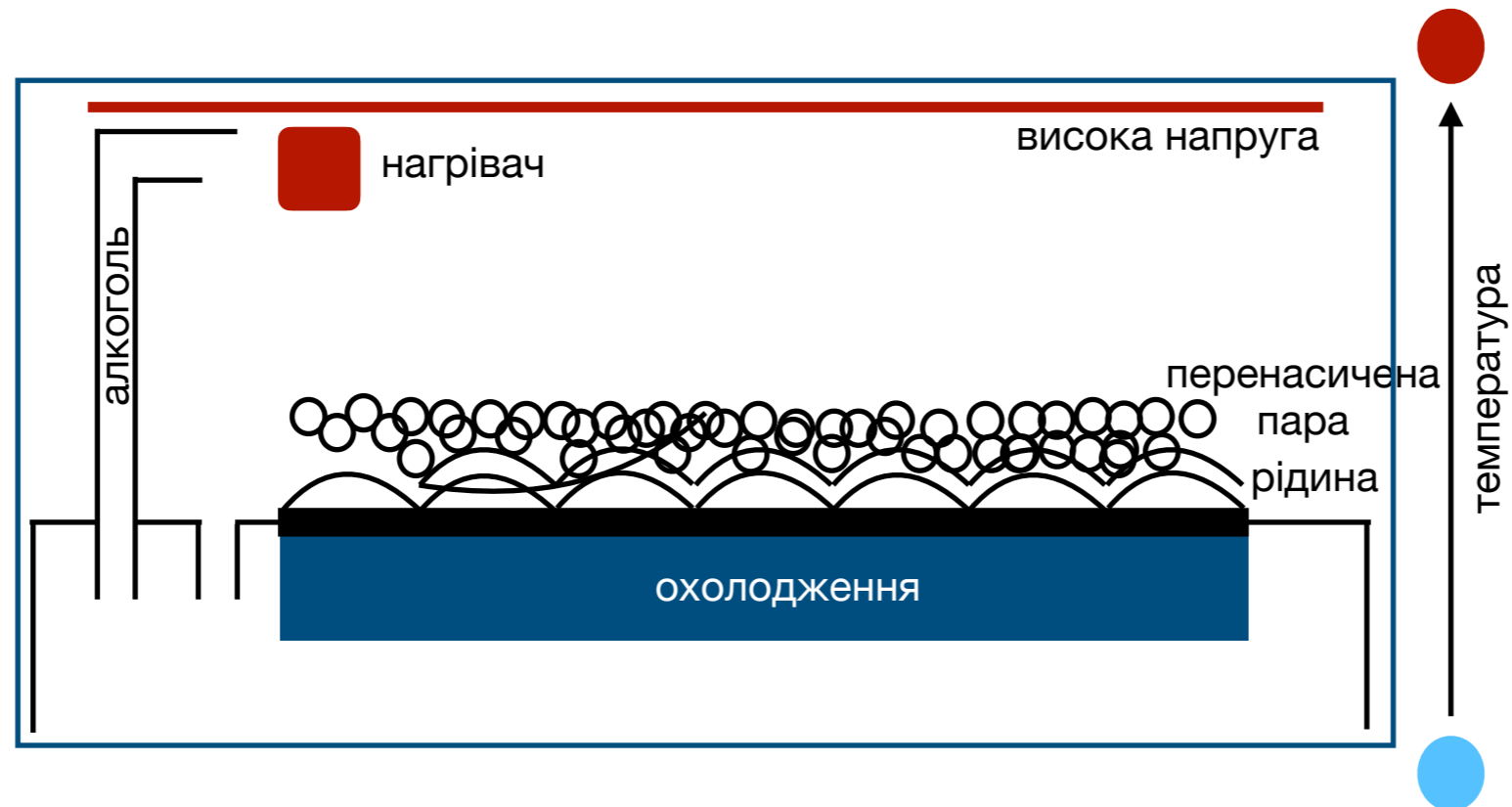

Cloud chamber/Камера Вільсона

- Винайдена 1912 році Чарльзом Вільсоном
- Найпоширеніший детектор у ранній фізиці частинок

Cloud chamber/Камера Вільсона

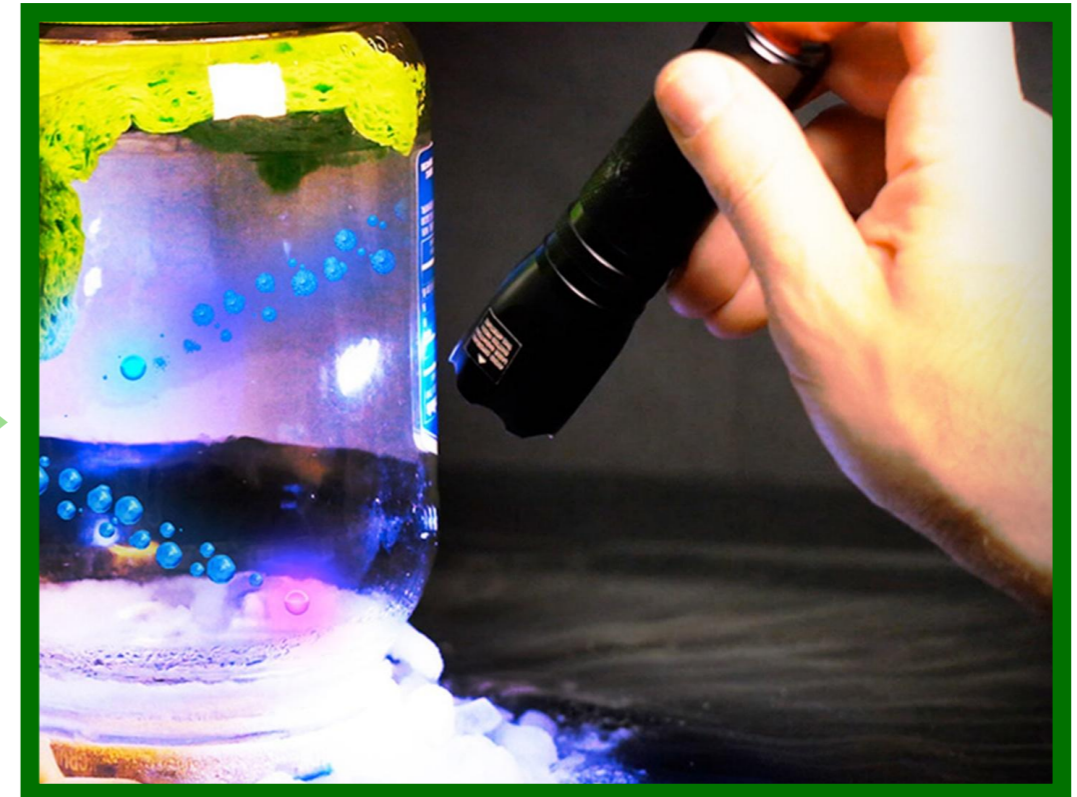
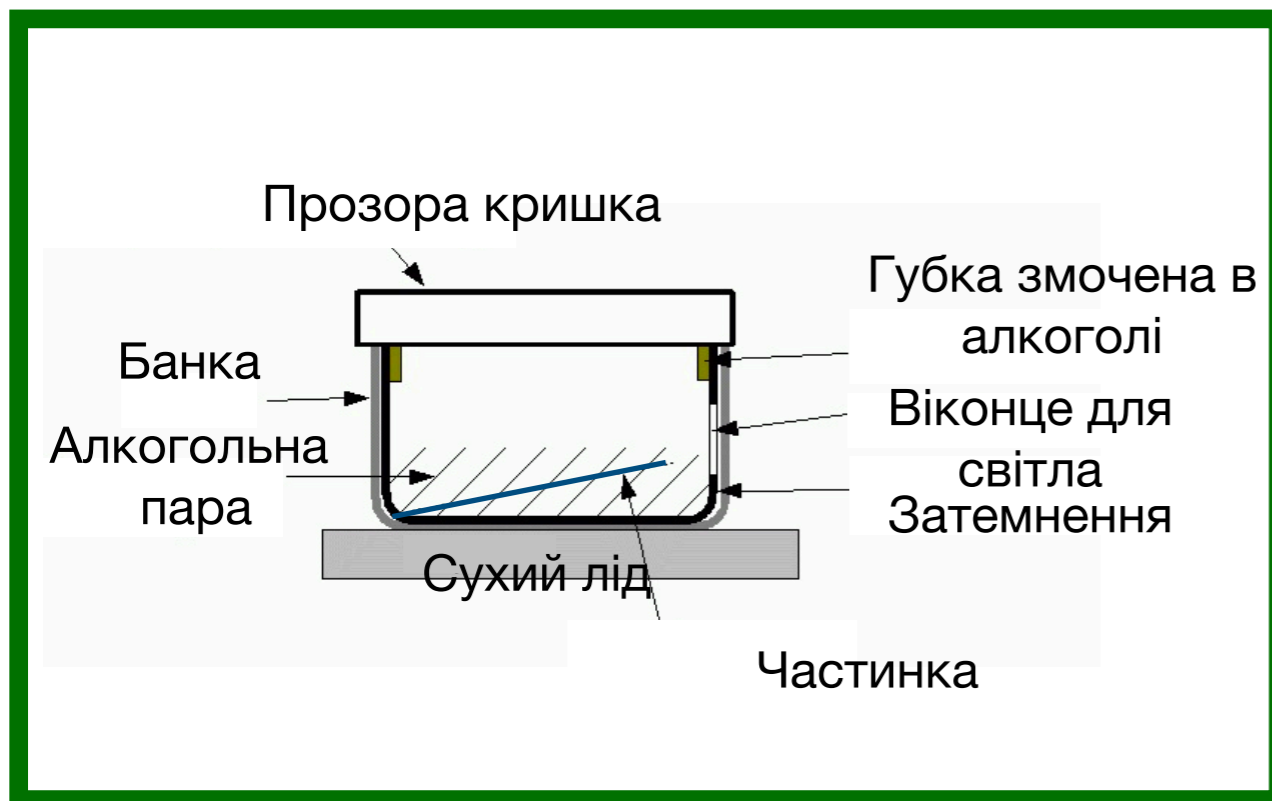

1. Заряджена частинка пролітаючи крізь пару іонізує її
2. Конденсація пари швидша при наявності іонів
3. Шлях (траєкторію) частинки з конденсованих крапельок можна сфотографувати

Cloud chamber/Камера Вільсона

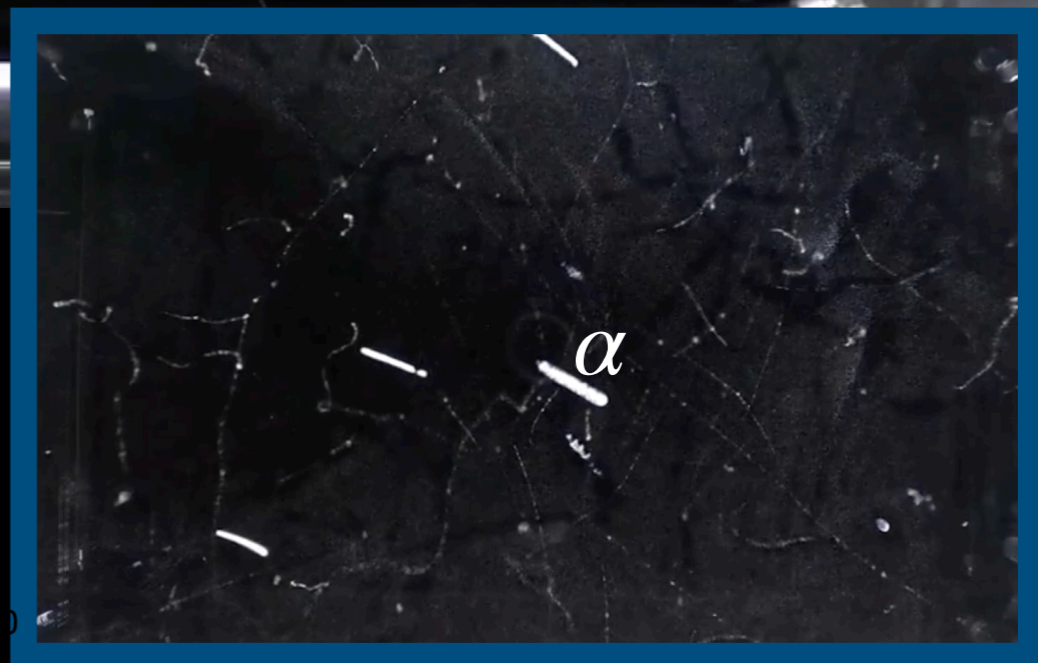
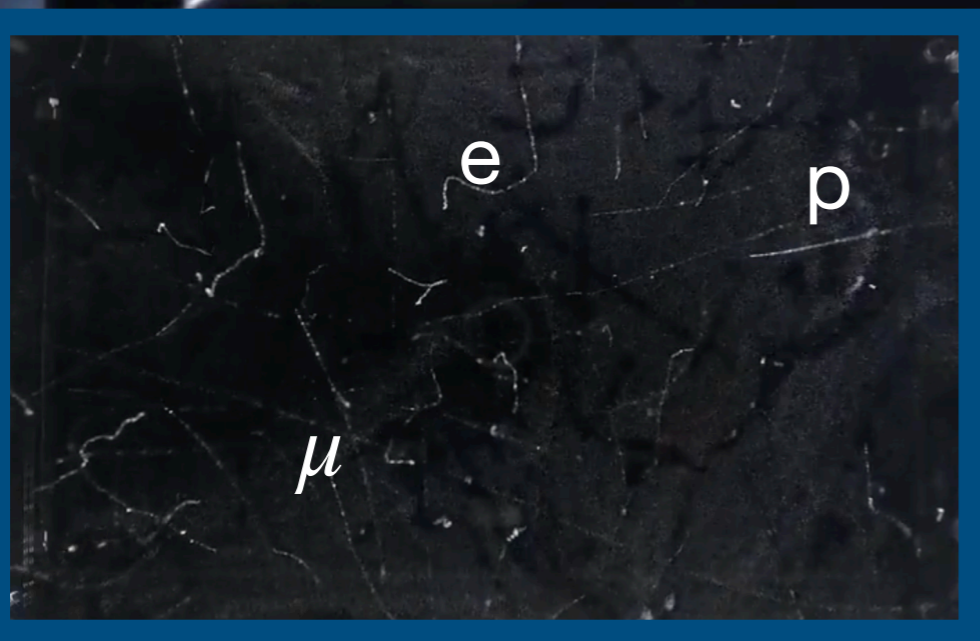

Відносно простий експеримент в “домашніх” умовах

Існують різні інструкції та варіації Камери Вільсона у банці
<https://youtu.be/400xfGmSlqQ>
<https://www.bellevuecollege.edu/physics/resources/cloudchmbr/>

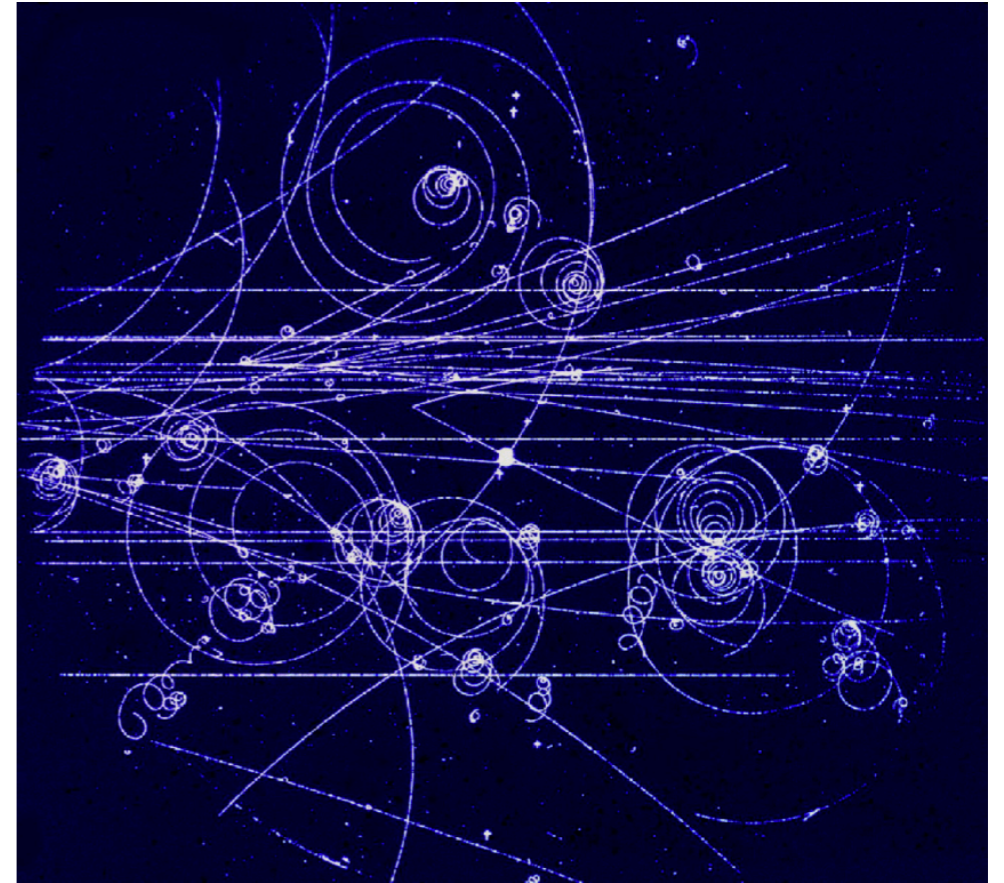
Камера Вільсона Nuledo

Камера Вільсона

$$+ \vec{B} =$$

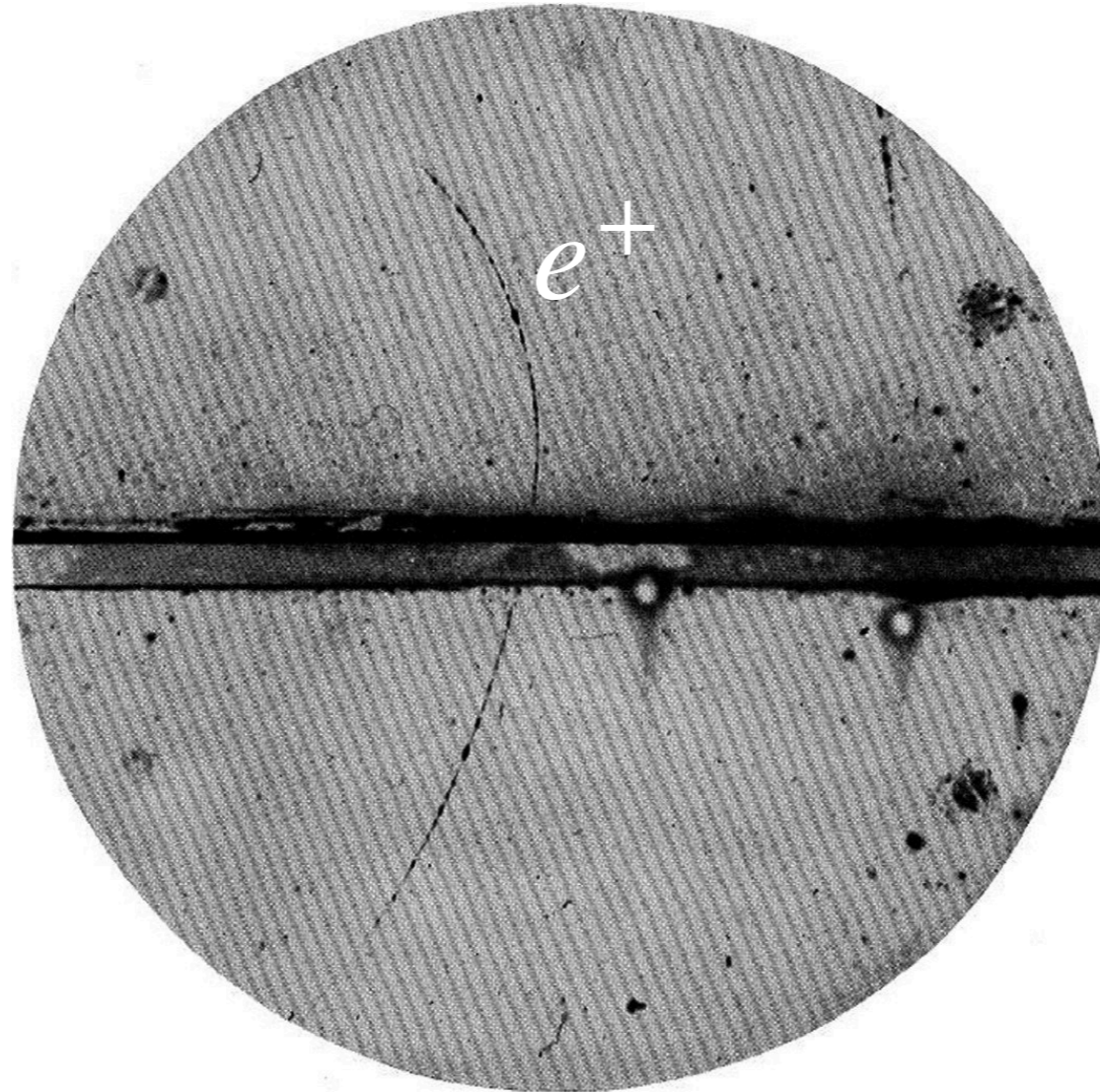

Закон Лоренца: $q(\vec{B} \times \vec{v}) = \frac{m\vec{v}^2}{r}$

Камера Вільсона

Відкриття позитрона

Відкриття позитрона Карлом Андерсоном 1932 р.

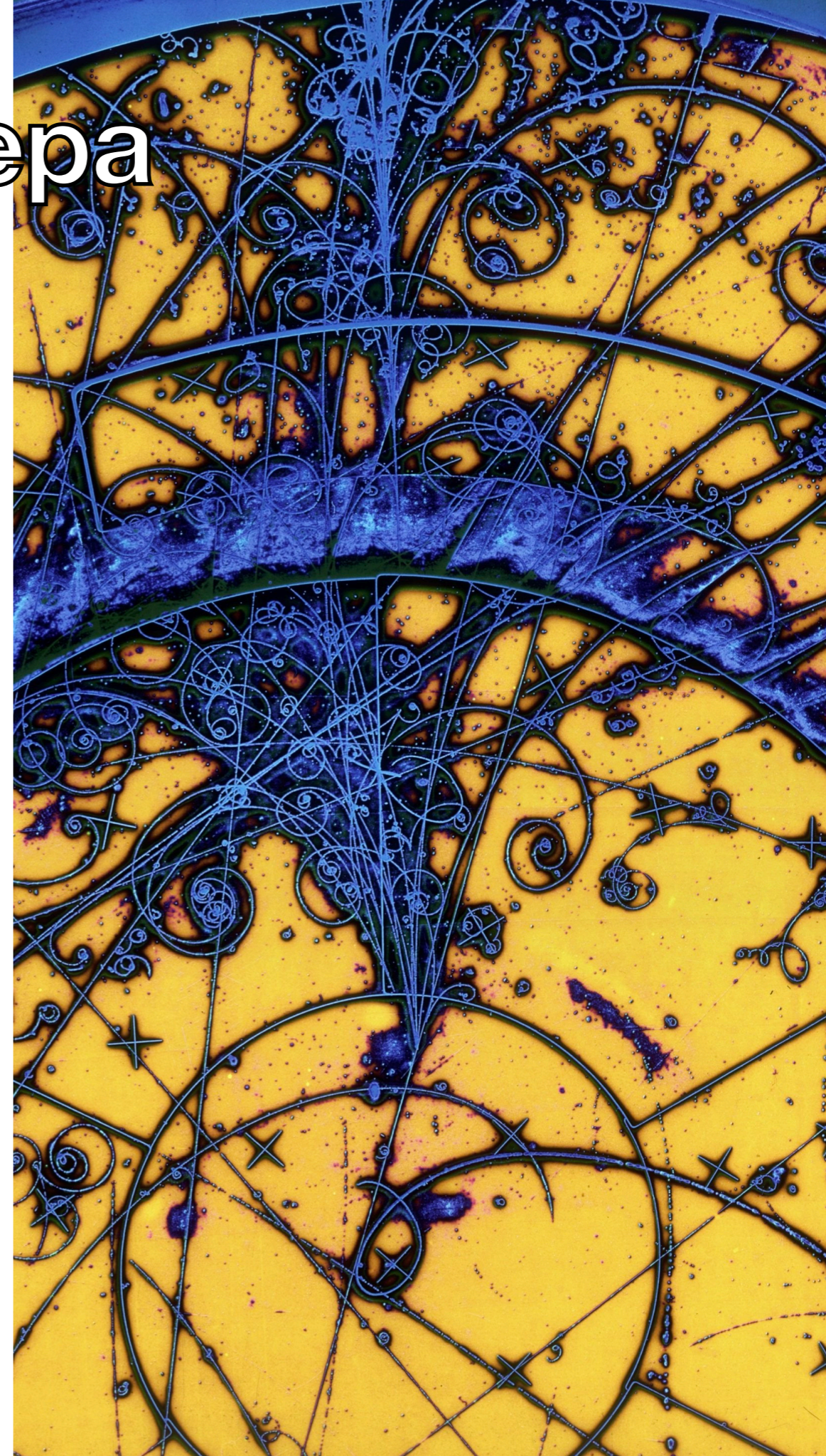

Бульбашкова камера

- Винайдена 1952 році Артуром Глазером
- Схожа на Камеру Вільсона

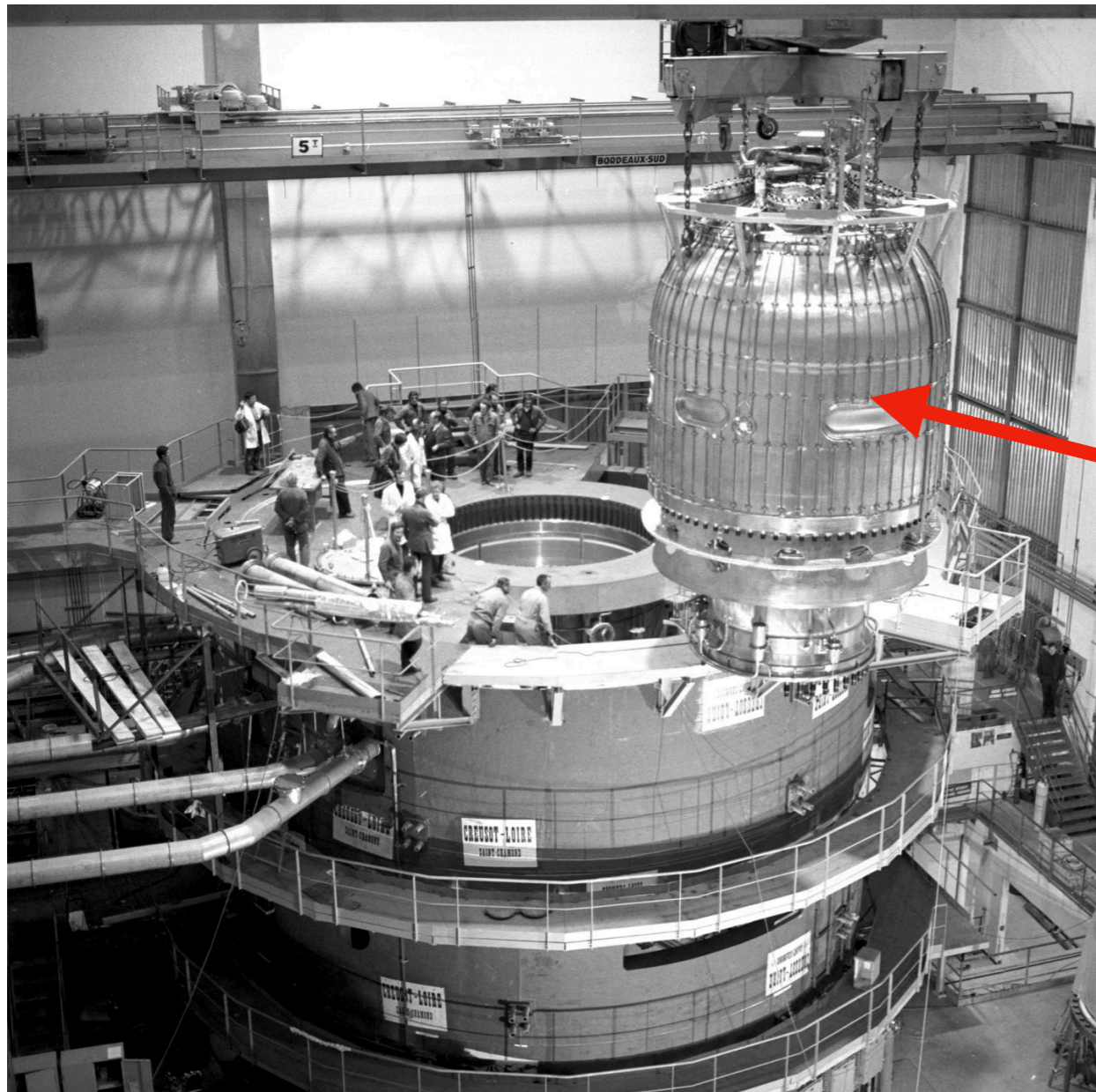
Принцип роботи

1. Камера наповнена рідиною з температурою трохи нижче за точку кипіння
2. За допомогою поршня різко змінюється тиск через що рідина перегрівається
3. Пролітаючи, заряджена частинка іонізує рідину
4. Рідина випаровується навколо рідини у вигляді маленьких бульбашок

Бульбашкова камера

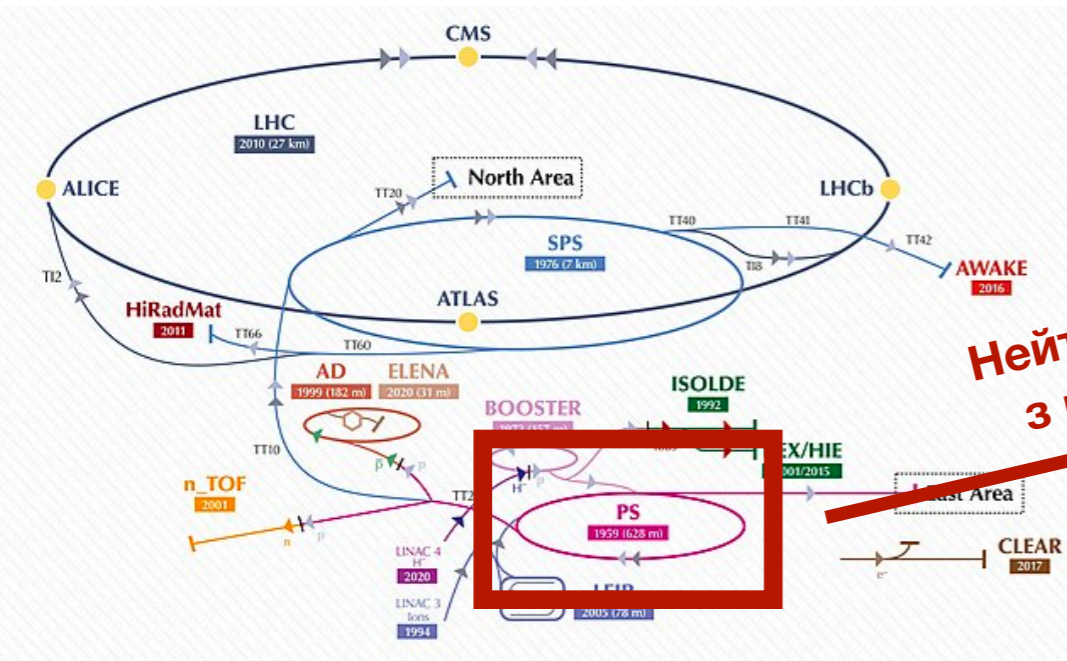
Big European Bubble Chamber
Велика Європейська Бульбашкова Камера
(CERN)

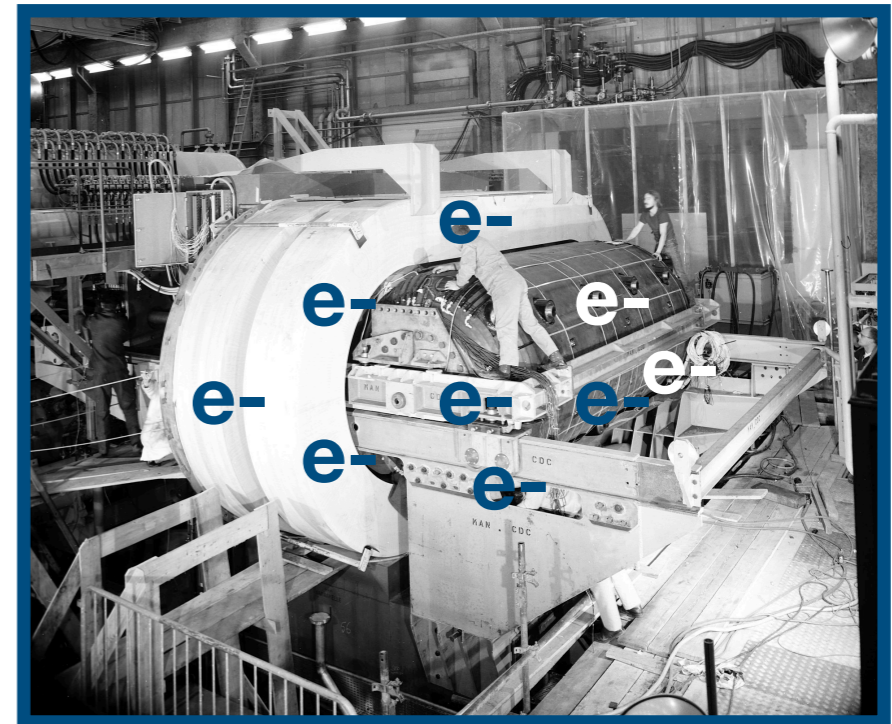
Має існувати частинка яка дозволяє цьому процесу відбуватись

Бульбашкова камера

Відкриття слабких нейтральних струмів 1972

Нейтронний промінь з прискорювача

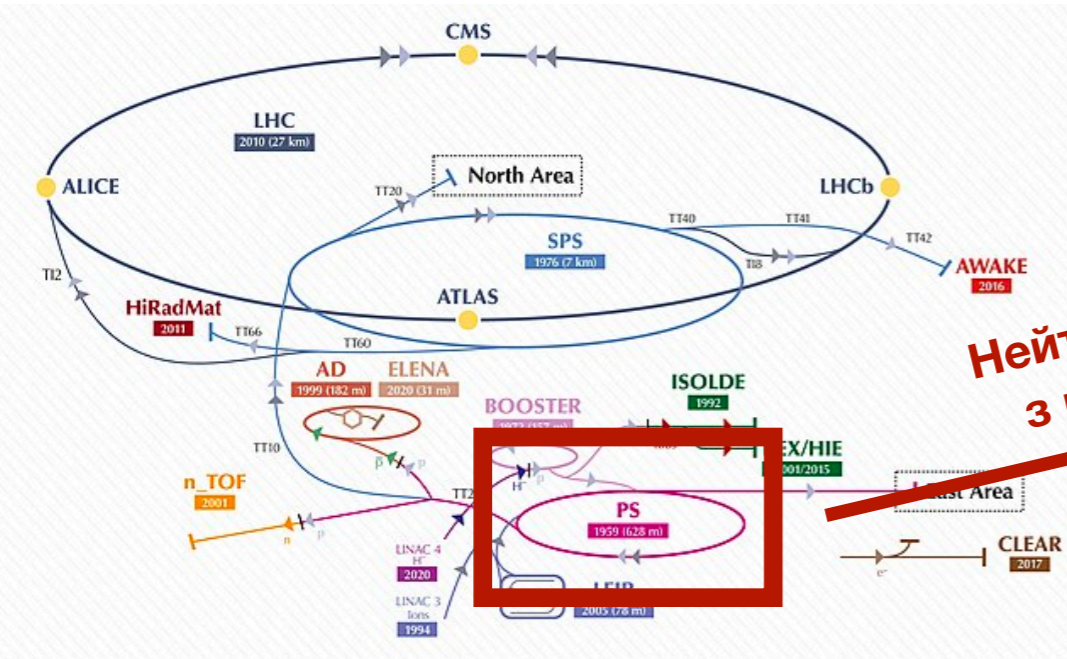

Гаргамель, CERN, 1970-1979

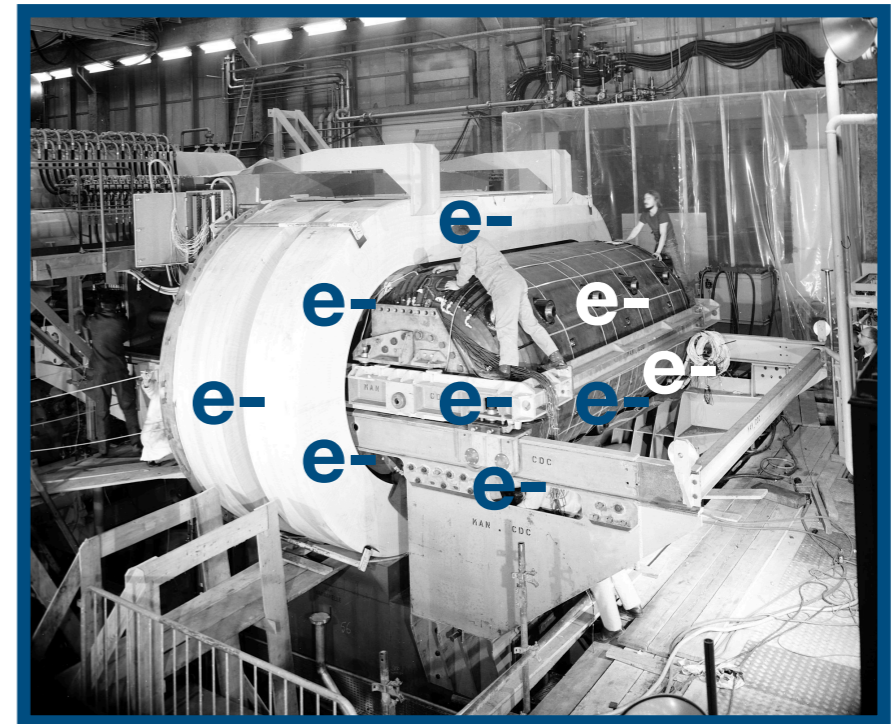
Має існувати частинка яка дозволяє цьому процесу відбуватись

Бульбашкова камера

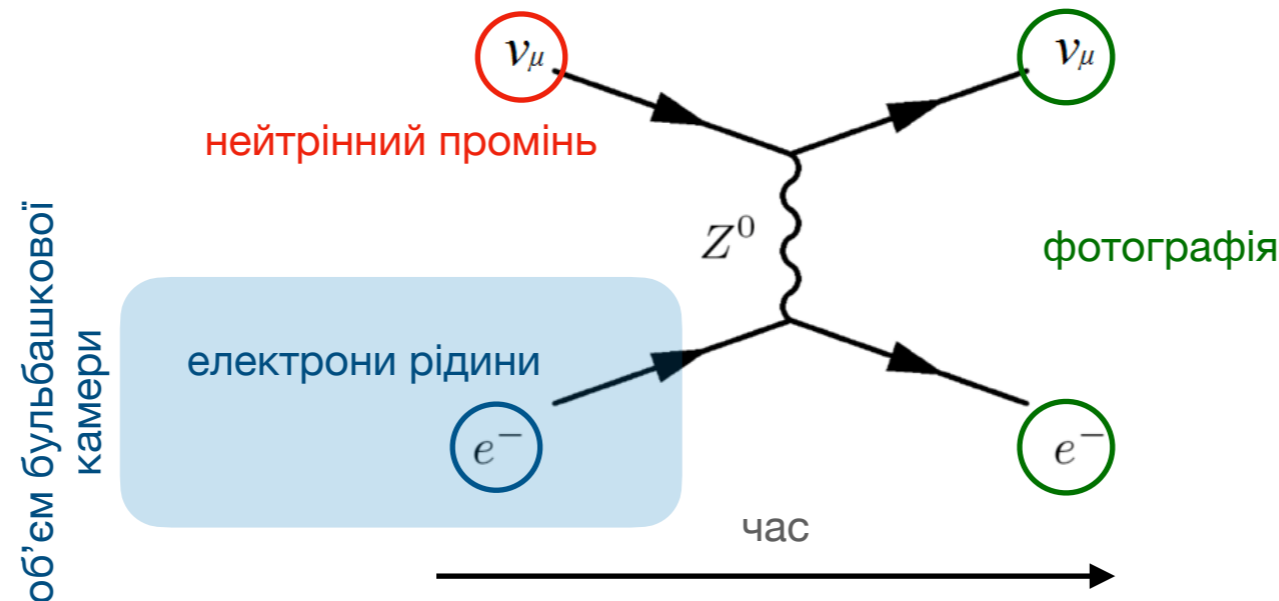
Відкриття слабких нейтральних струмів 1972

Нейтронний промінь з прискорювача

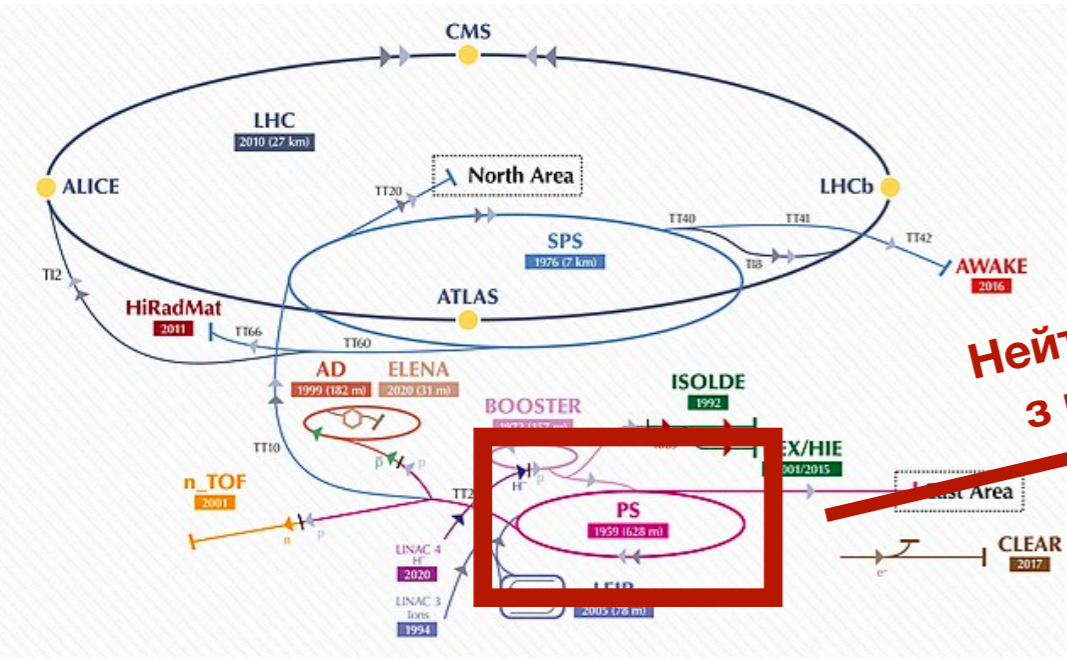
Гаргамель, CERN, 1970-1979

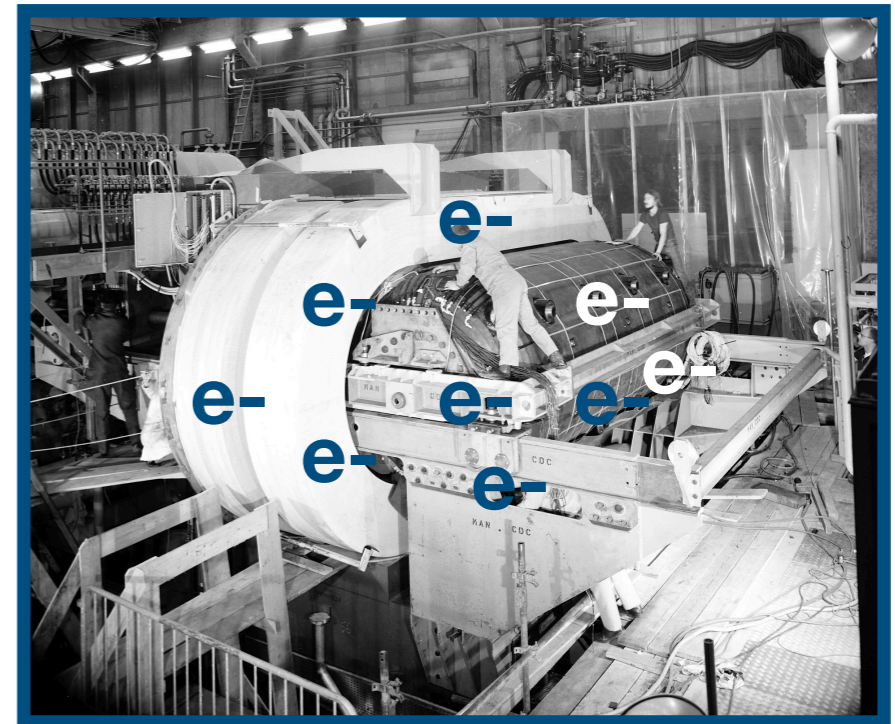
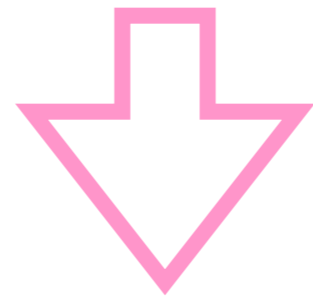
Має існувати частинка яка дозволяє цьому процесу відбуватись

Бульбашкова камера

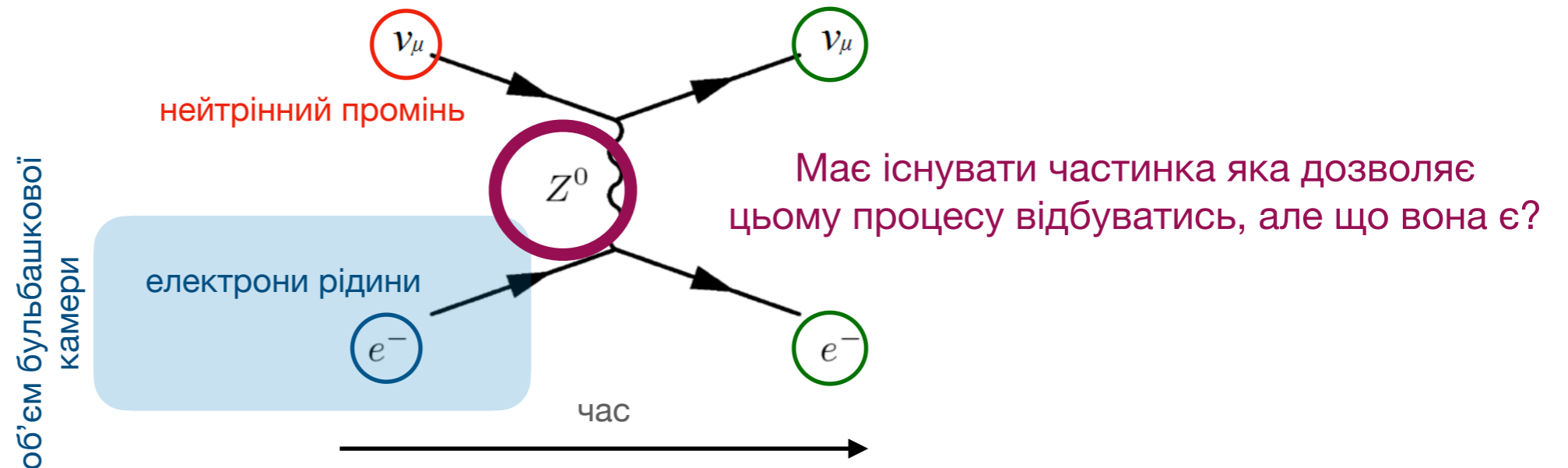
Відкриття слабких нейтральних струмів 1972

Нейтронний промінь з прискорювача

Гаргамель, CERN, 1970-1979

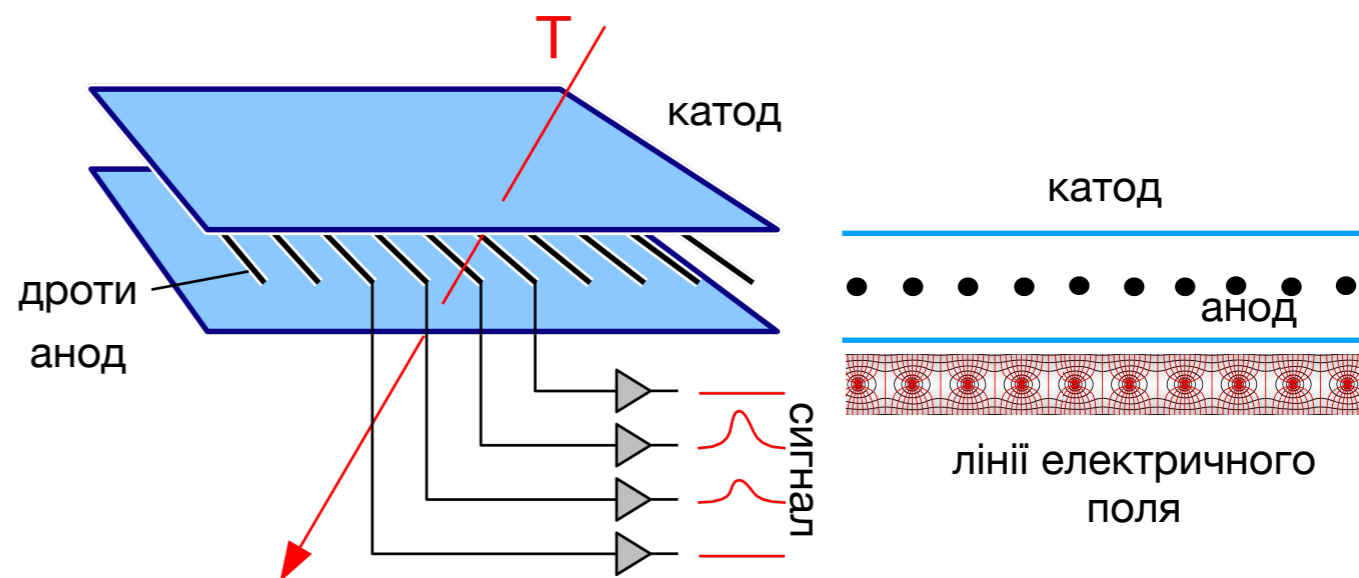
Газові детектори

Багатодротова пропорційна камера

- Винайдена Джорджем Чарпаком
- Онука лічильника Гейгера

Схематичне зображення багатодротової пропорційної камери

Джордж Чарпак

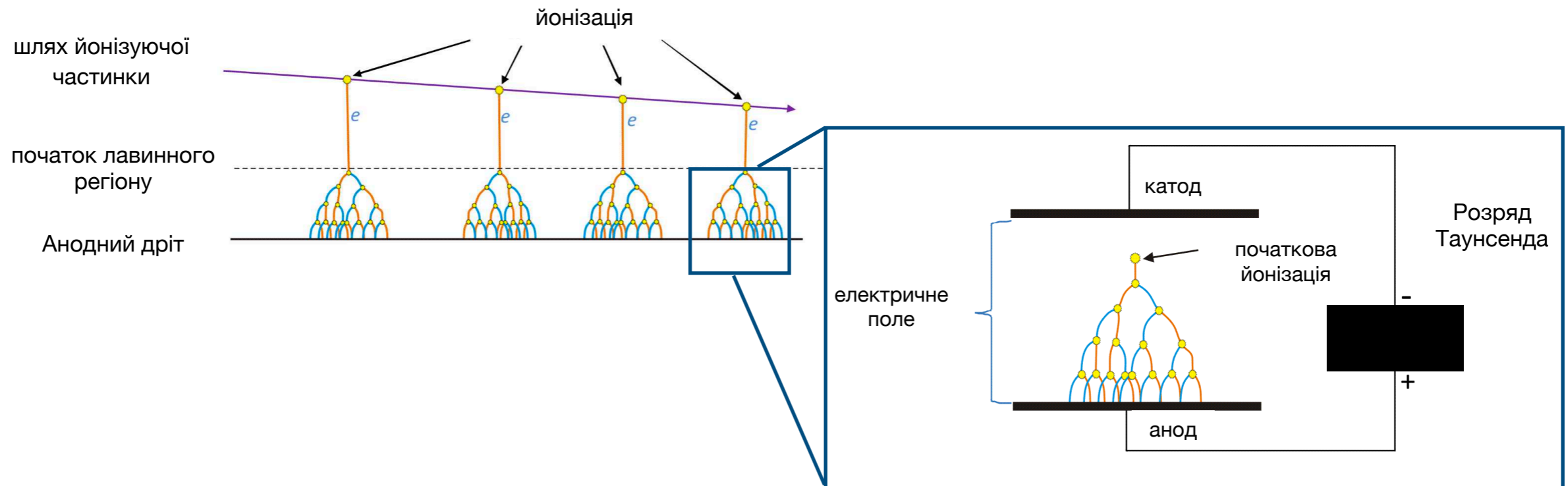

Газові детектори

Багатодротова пропорційна камера

Принцип роботи

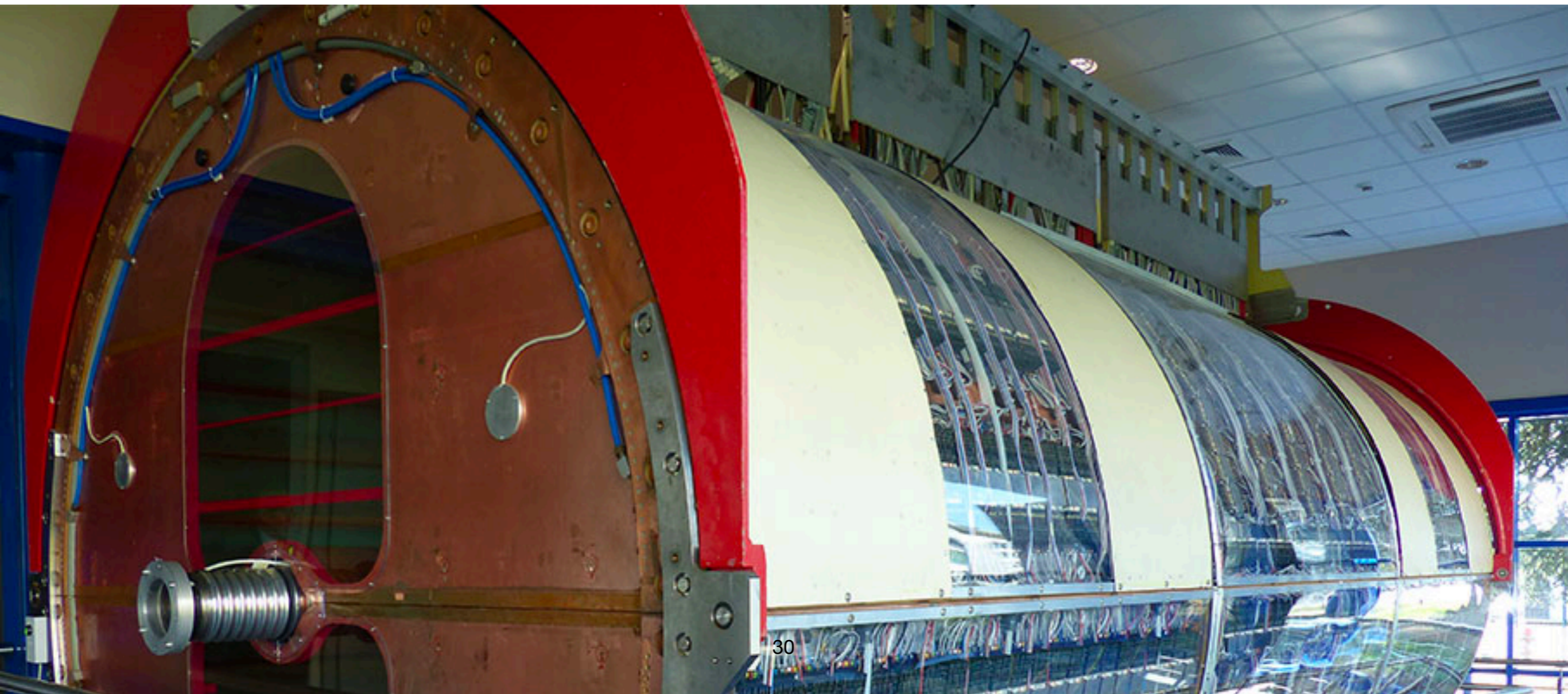
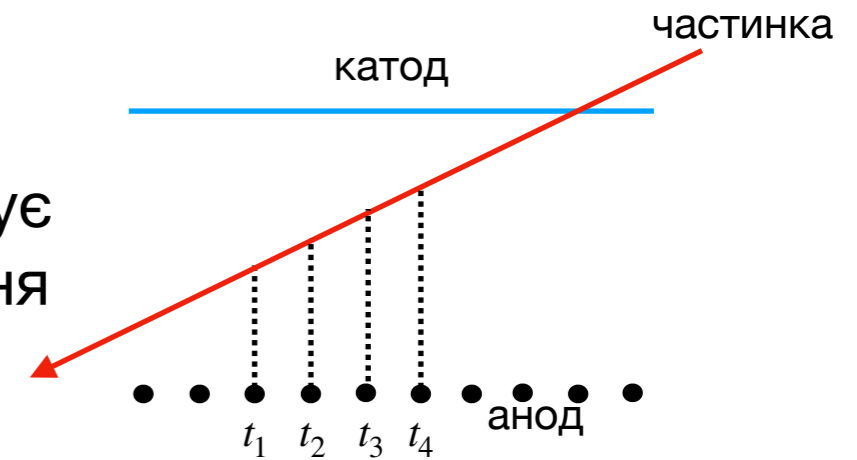
1. Заряджена частинка пролітає крізь об'єм з інертним газом та йонізує його
2. Кількість електронно-йонних пар пропорційна енергії втраченої частинкою
3. Через електричне поле прикладене до газового об'єму з електронно-йонної пари виникає лавинний розряд (розряд Таунсенда)
4. Підсилений розряд збирається анодом - **сигнал!**

Газові детектори

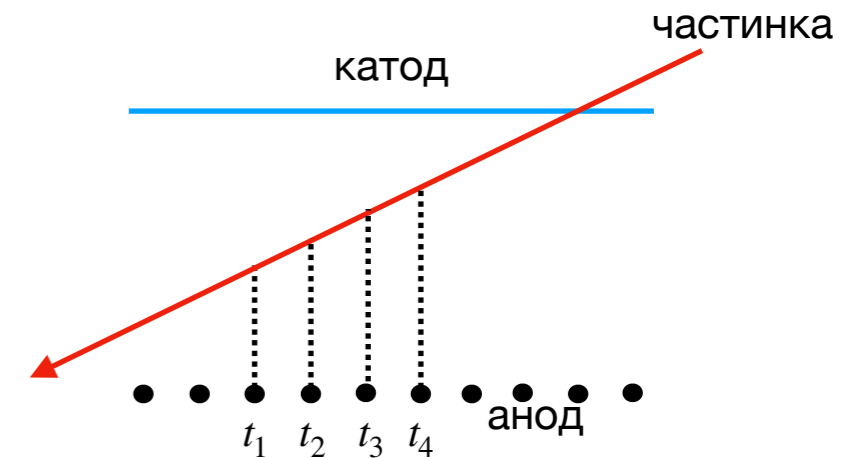
Дрейфова камера

- Багатодротова пропорційна камера яка використовує інформацію про час отримання розряду для визначення відстані між частинкою та дротом

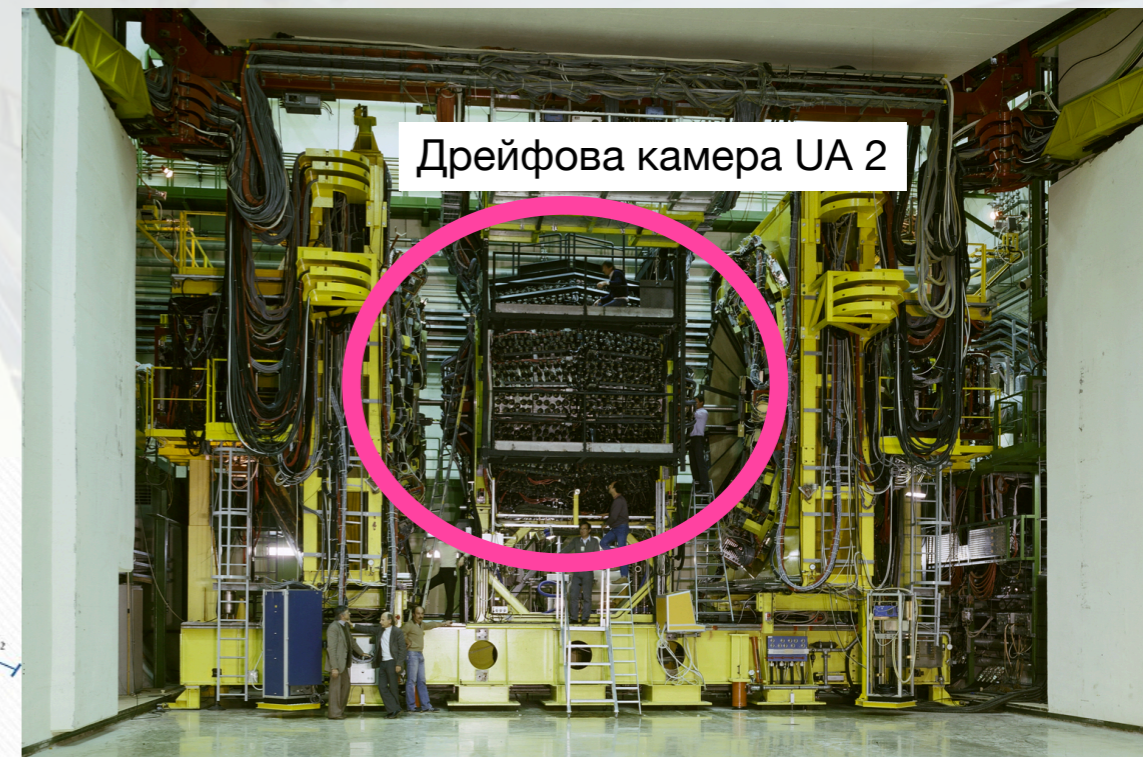
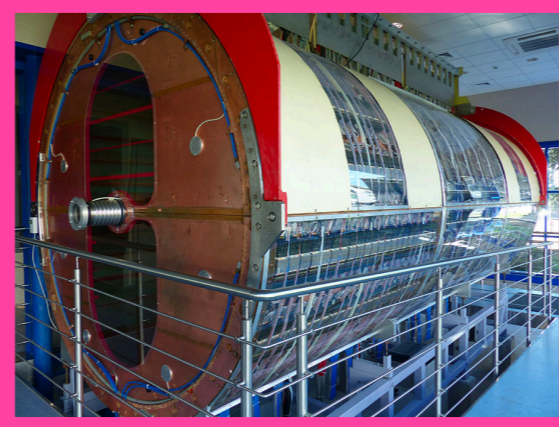
Газові детектори Дрейфова камера

- Багатодротова пропорційна камера яка використовує інформацію про час отримання розряду для визначення відстані між частинкою та дротом

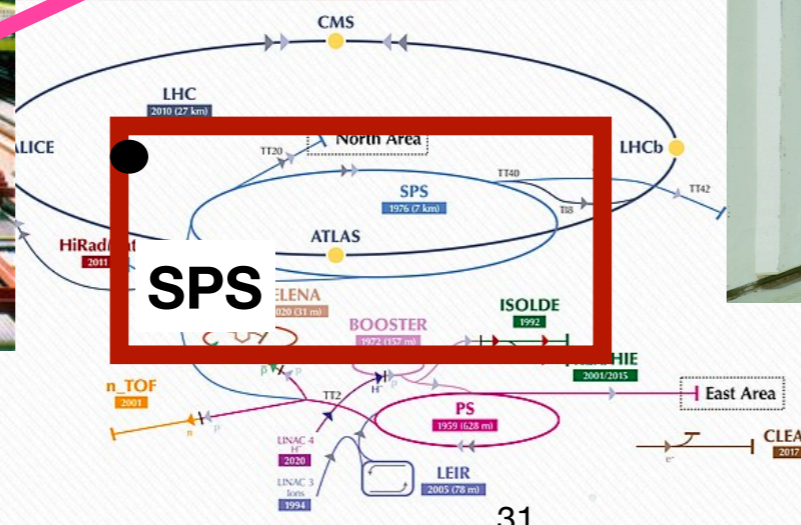
UA 1, CERN

Дрейфова камера UA 1

Дрейфова камера UA 2

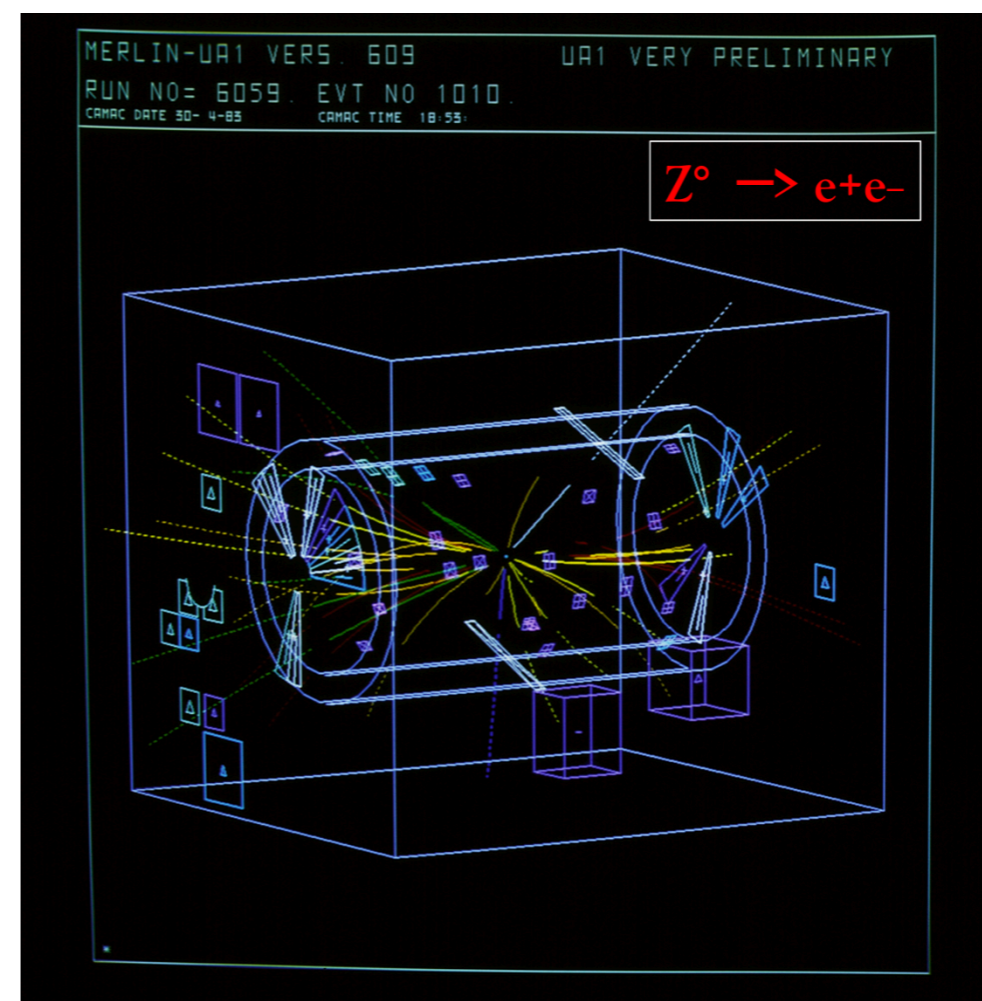
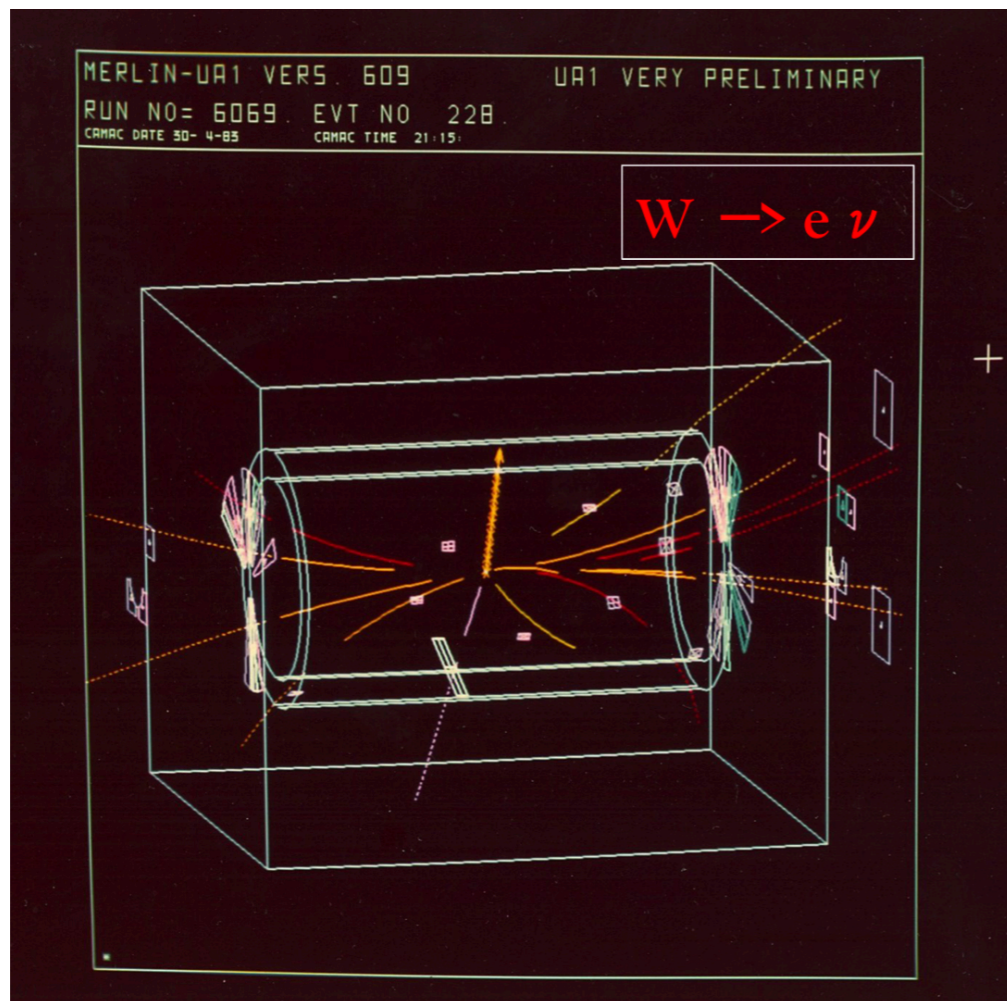
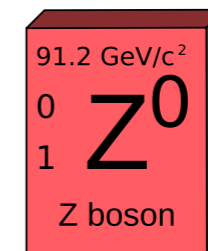
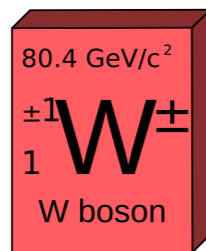
UA 2, CERN

Газові детектори

Відкриття Z^0 та W^\pm бозонів

Твердотільні детектори

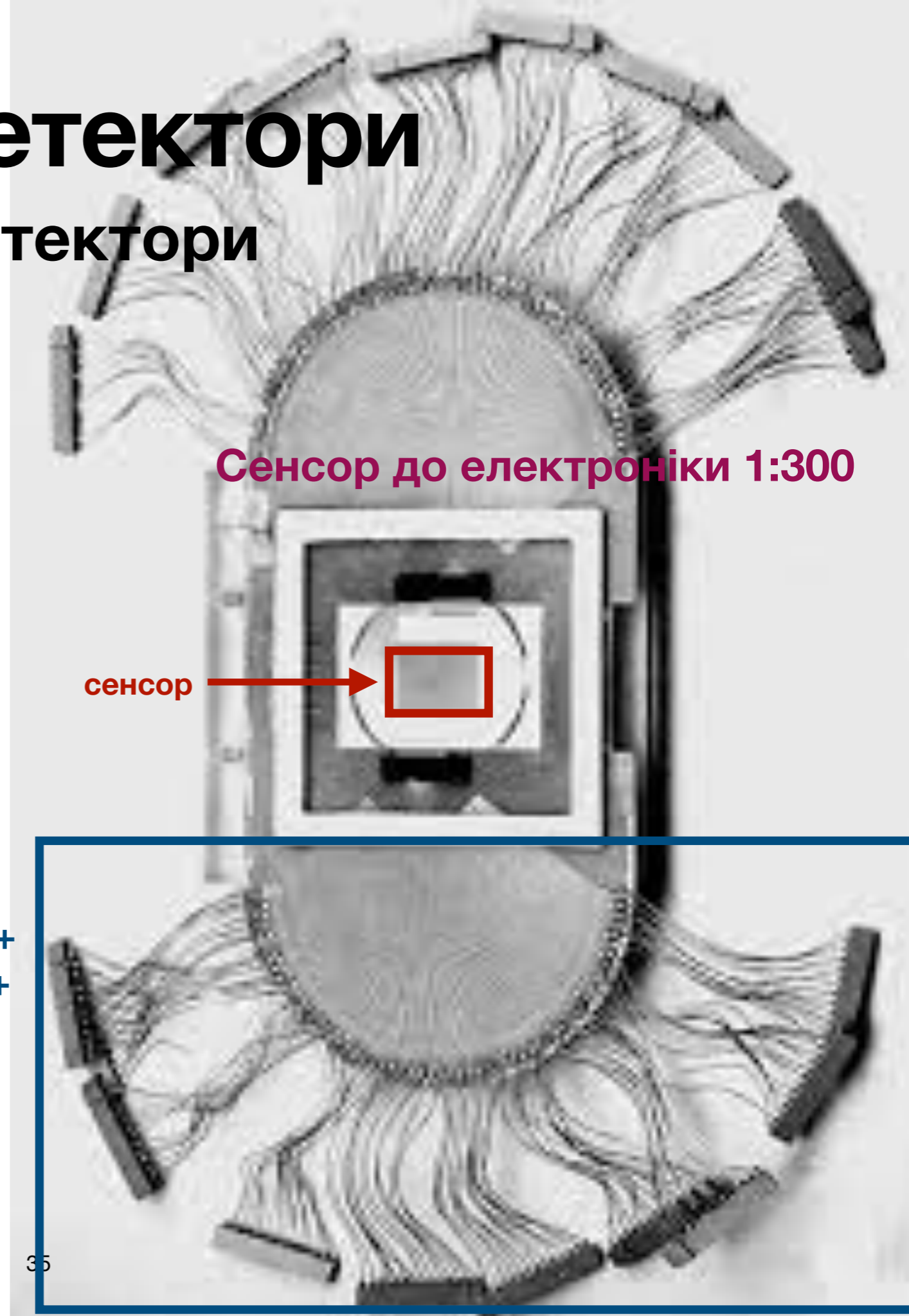

Твердотільні детектори

Кремнієві смужкові детектори

- Вперше використані у NA11, CERN, 1983 р.
- Типи:
 - Смужкові
 - Піксельні

**Зчитування даних +
передача команд +
живлення**

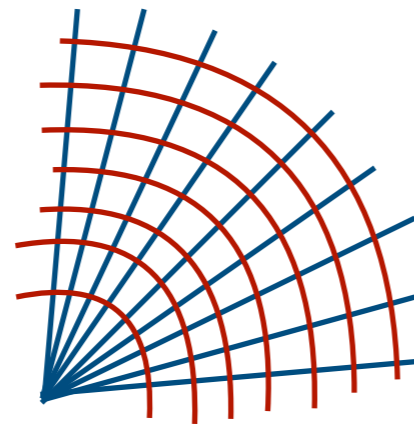
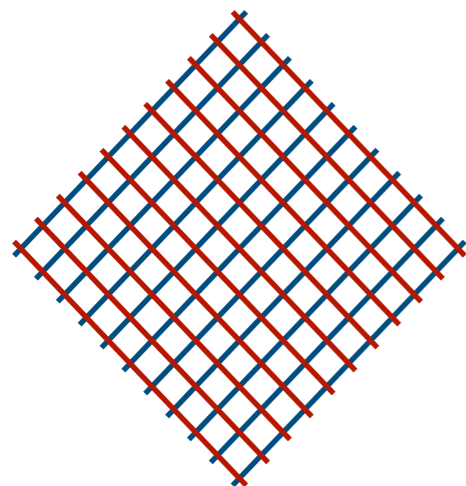

Твердотільні детектори

Кремнієві смужкові детектори

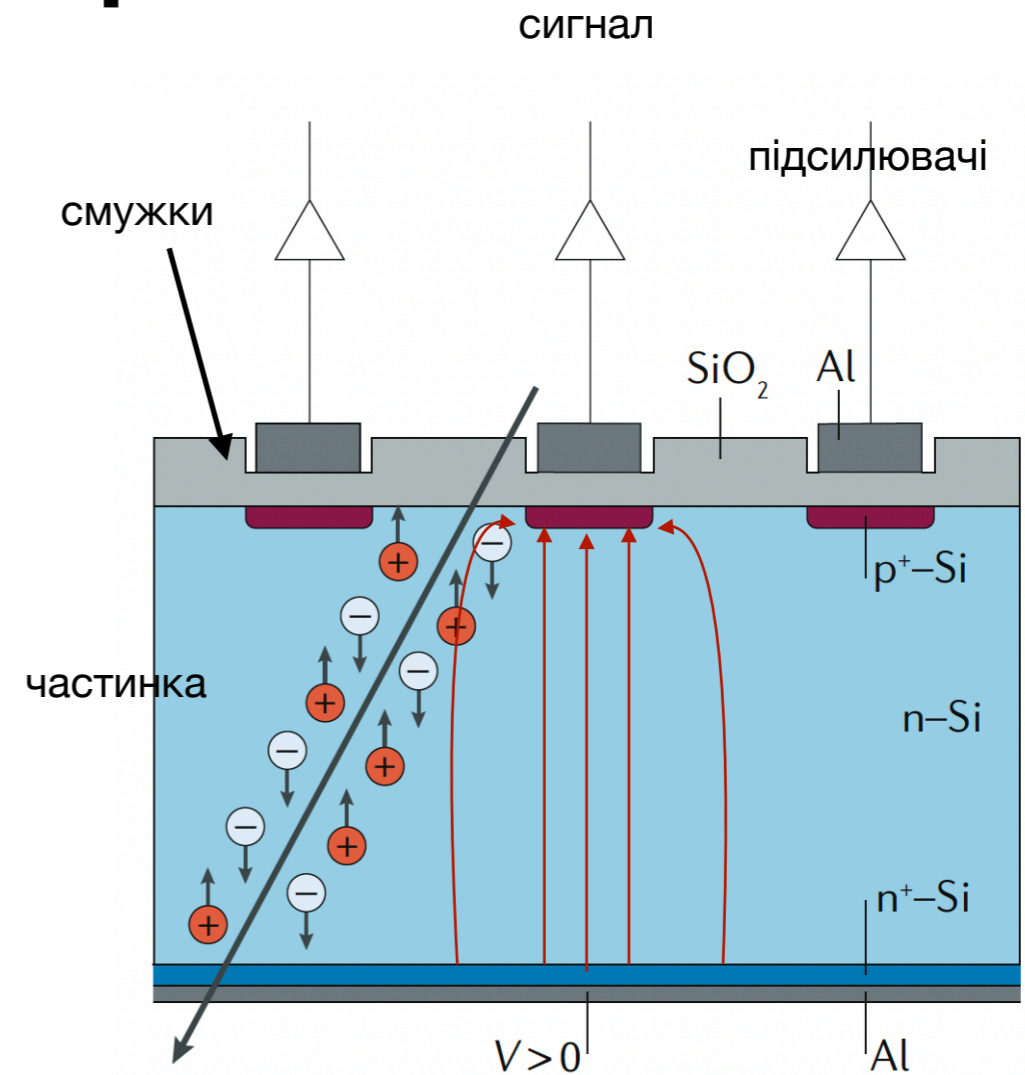
Принцип роботи

1. Заряджена частинка пролітає крізь кремнієву платівку створюючи електронно-діркові пари
2. Електричне поле рухає електрони та дірки в різні боки
3. Електричний сигнал зчитується інтегрованою електронікою

— перший шар
— другий шар

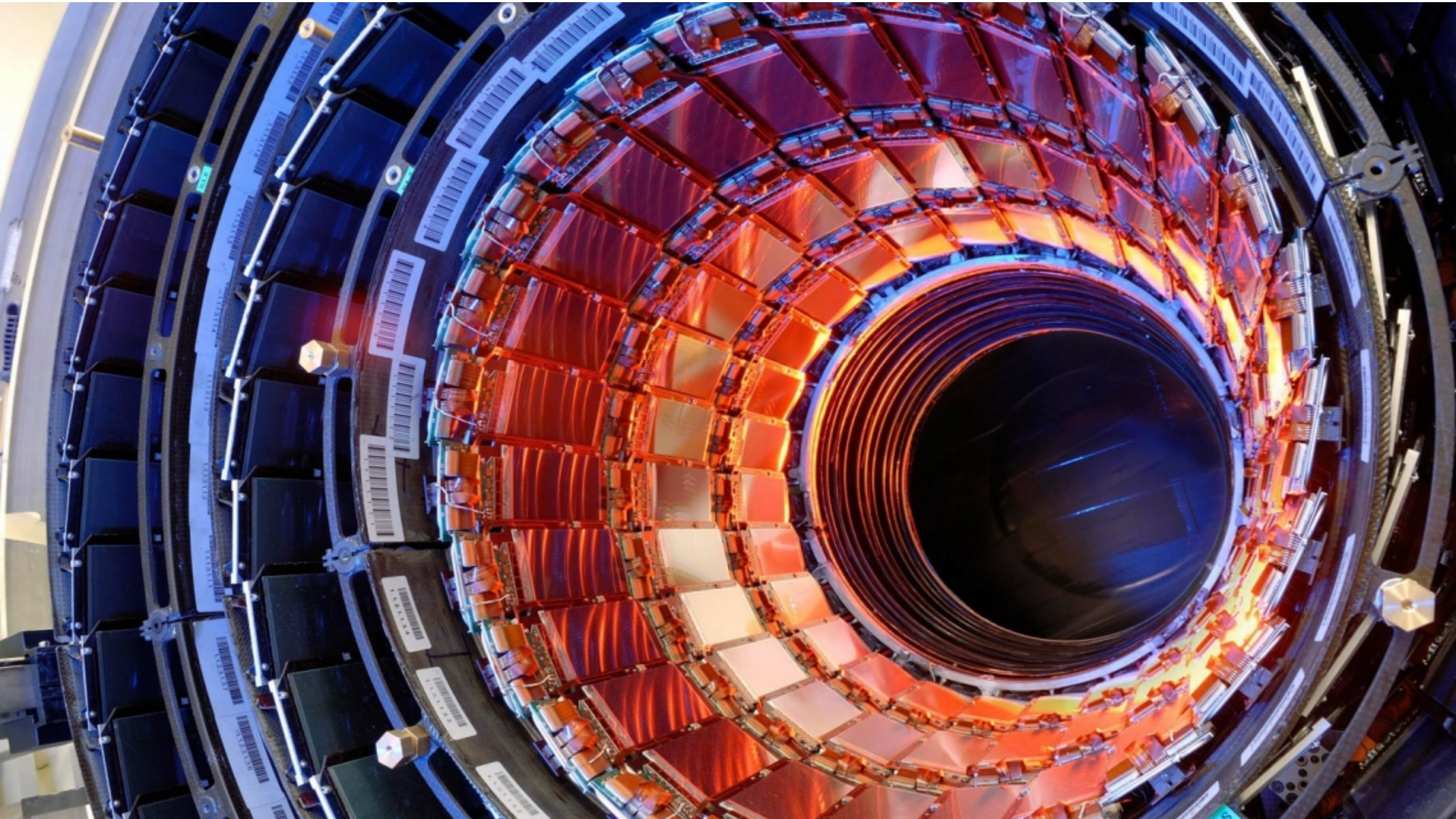
геометрія смужкового кремнієвого детектора

Твердотільні детектори

Кремнієві смужкові детектори

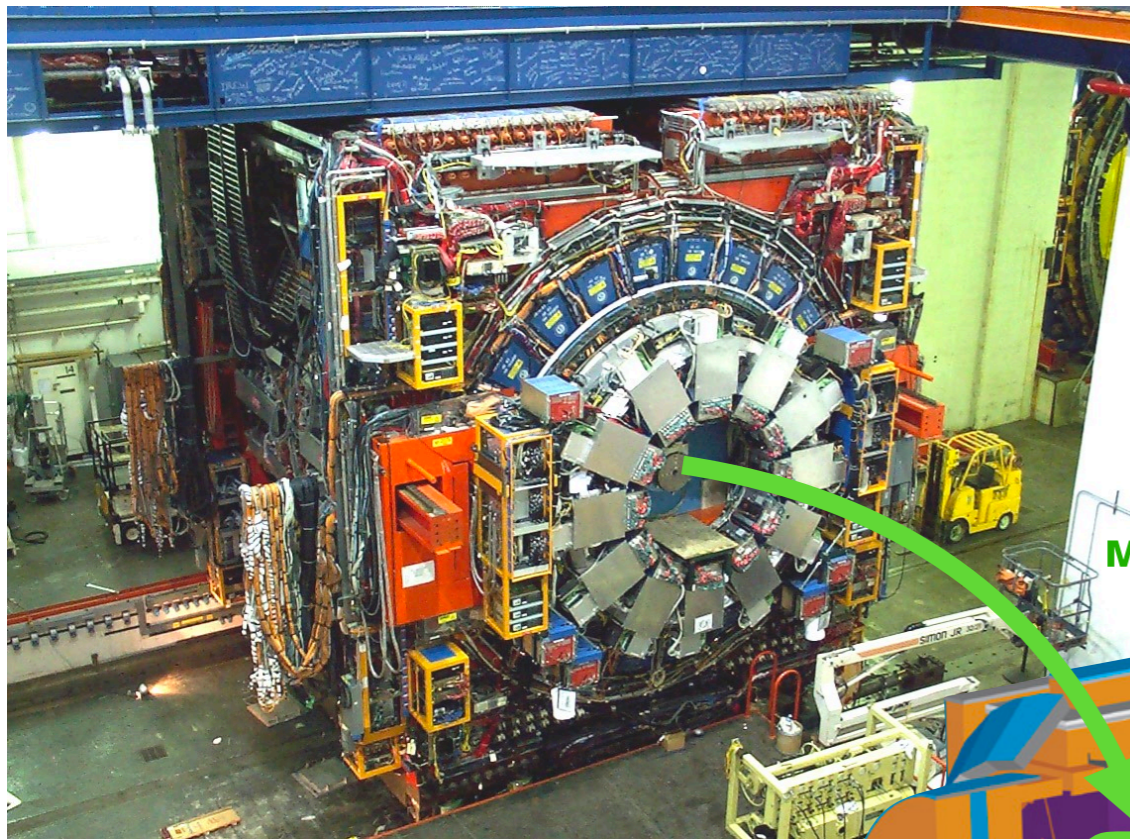
Кремнієвий смужковий детектор, CMS, CERN

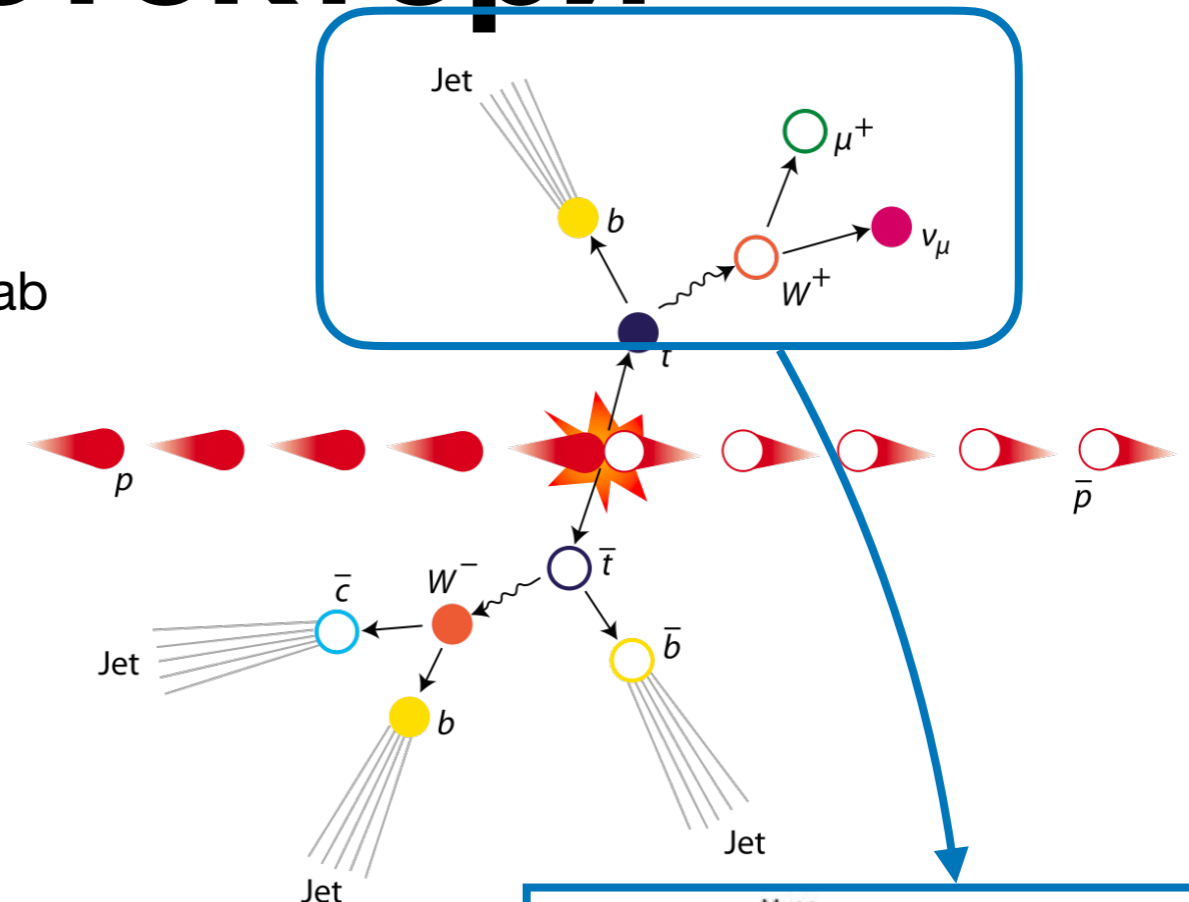
Твердотільні детектори

Відкриття t-кварку

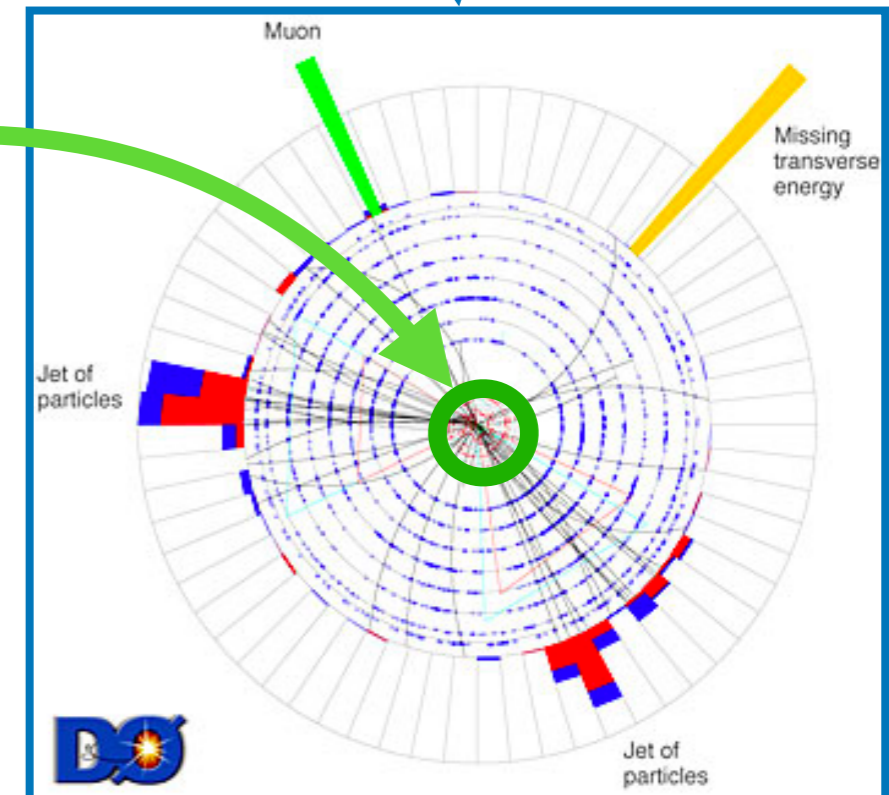
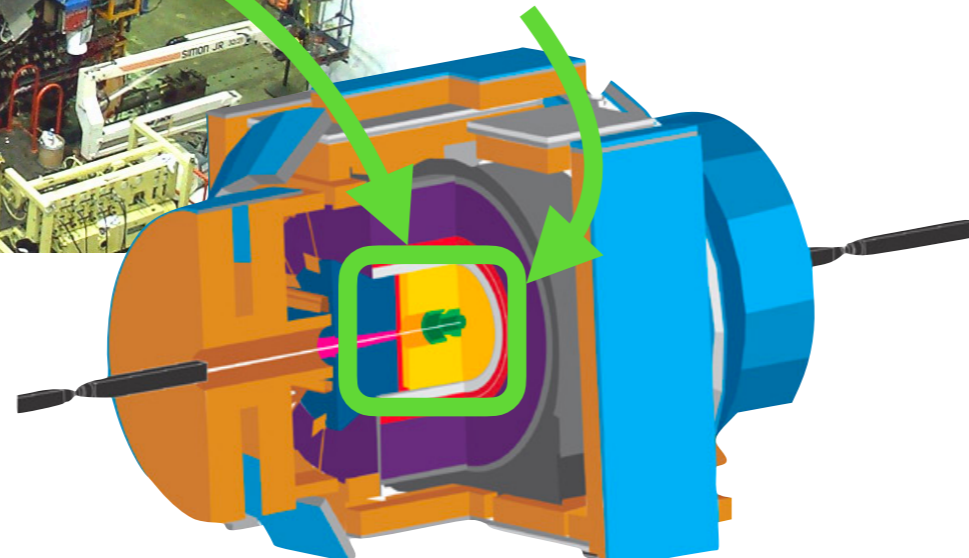
- 1995 рік, колаборації CDF та D0, Tevatron, Fermilab

CDF, Fermilab

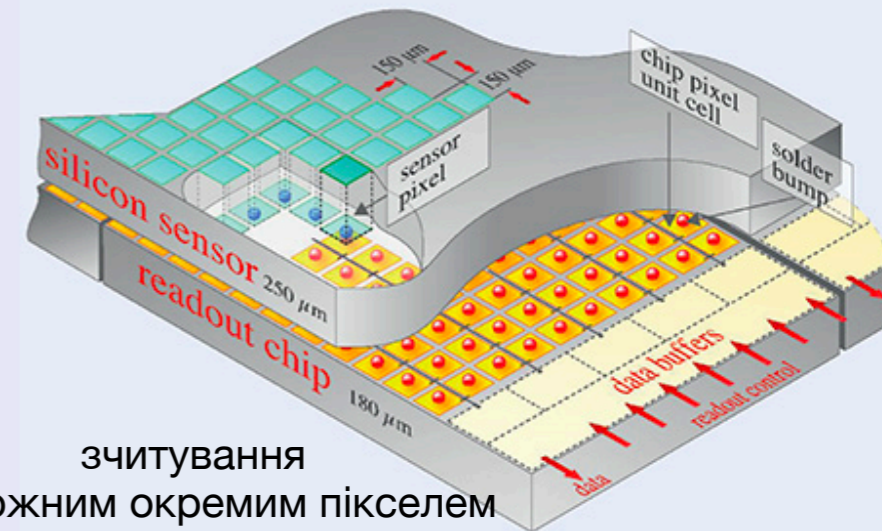
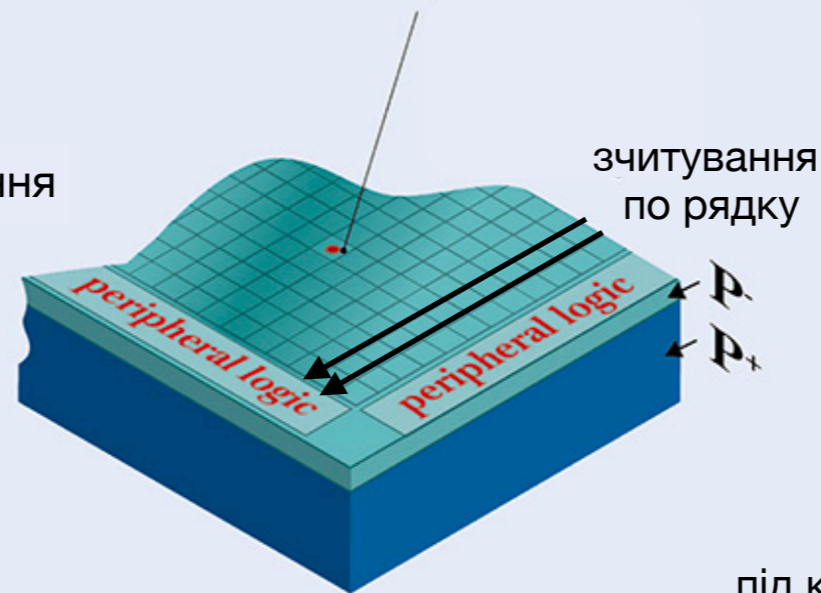
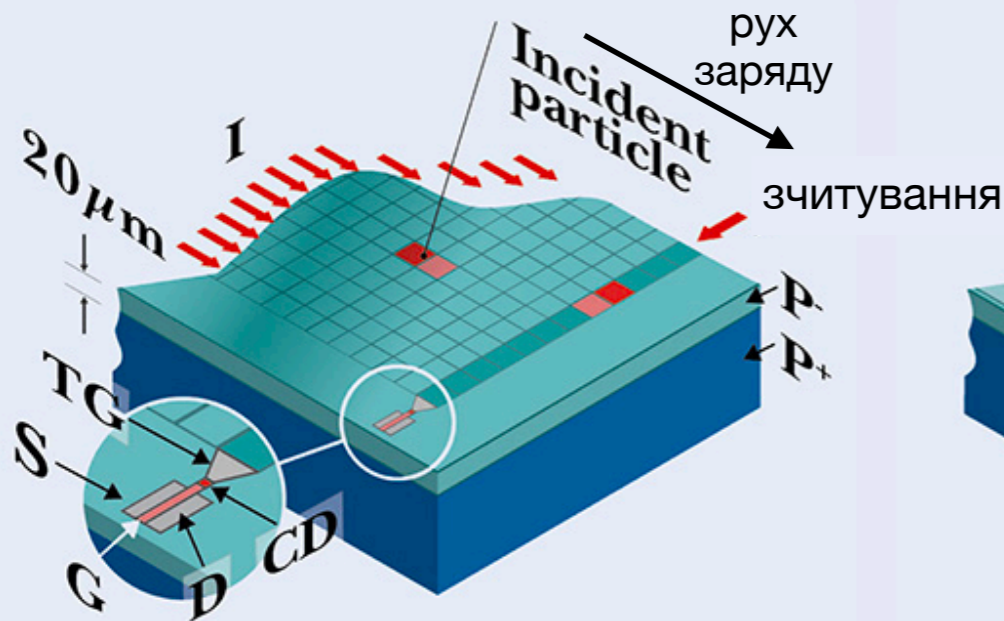

Кремнієвий мікросмужковий детектор

Твердотільні детектори

Кремнієві піксельні детектори

Прилад із зарядовим зв'язком
(Матриця ПЗЗ)

КМОП-сенсор
метал-оксид-напівпровідник

Гібридний сенсор

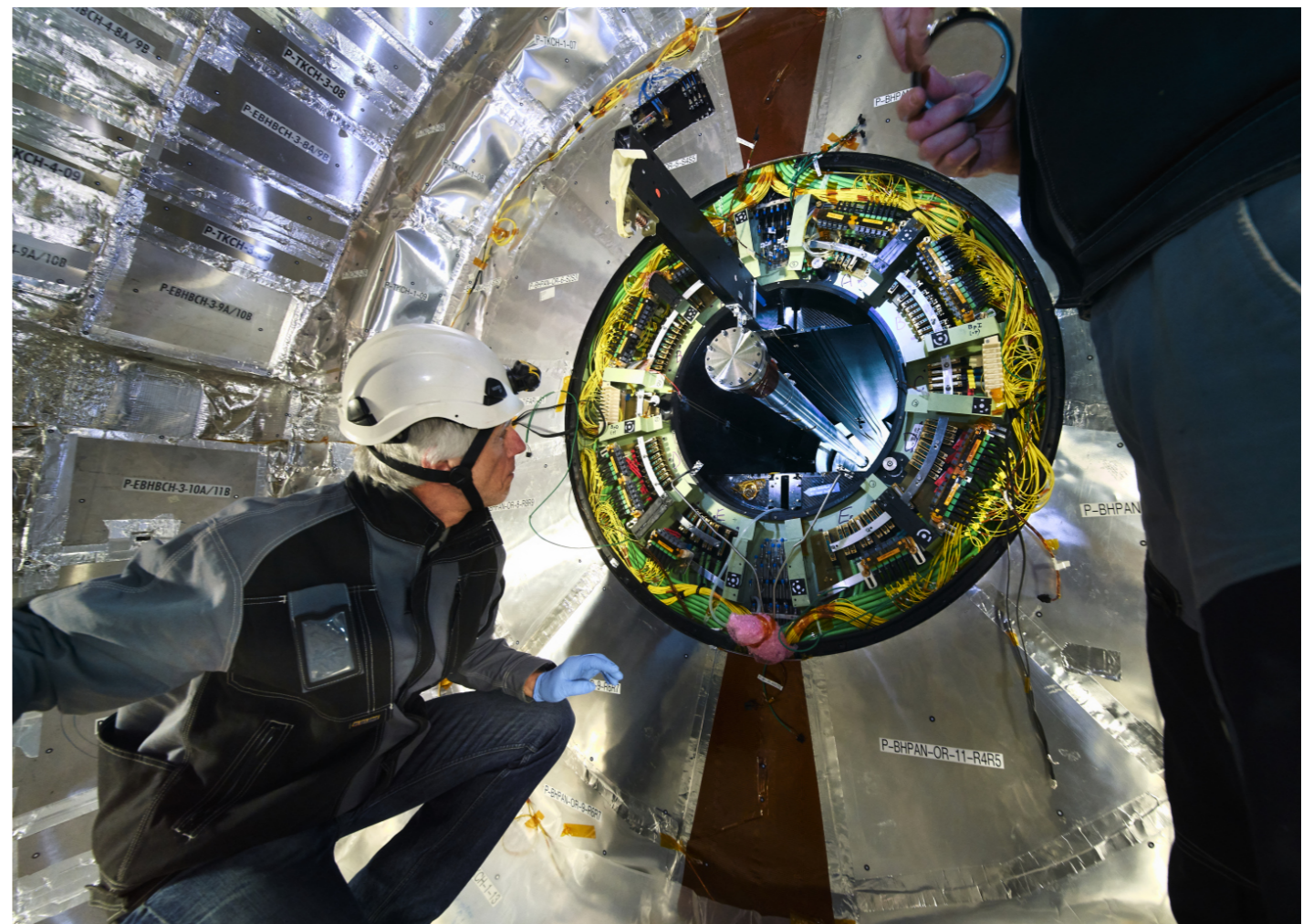

Твердотільні детектори

Відкриття бозону Хіггса ATLAS/CMS

Внутрішній піксельний детектор, ATLAS, CERN

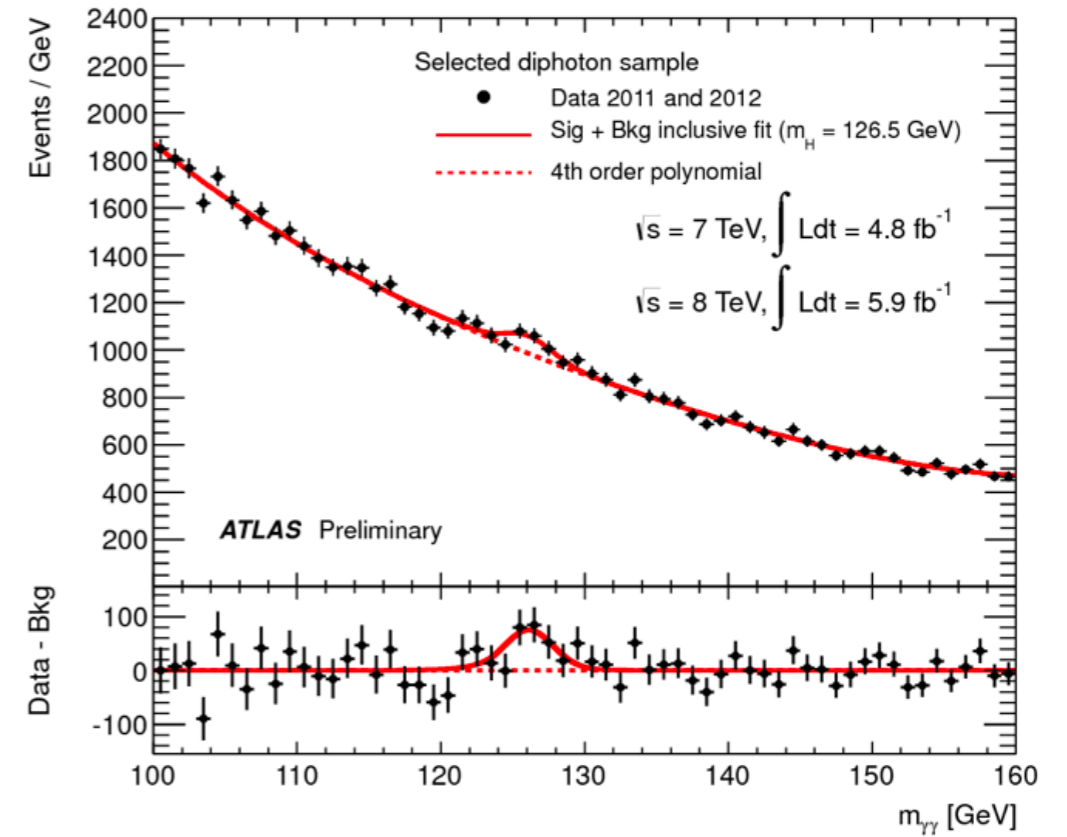
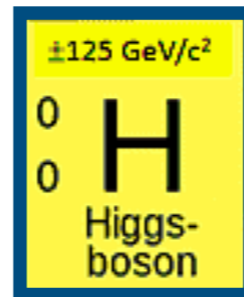
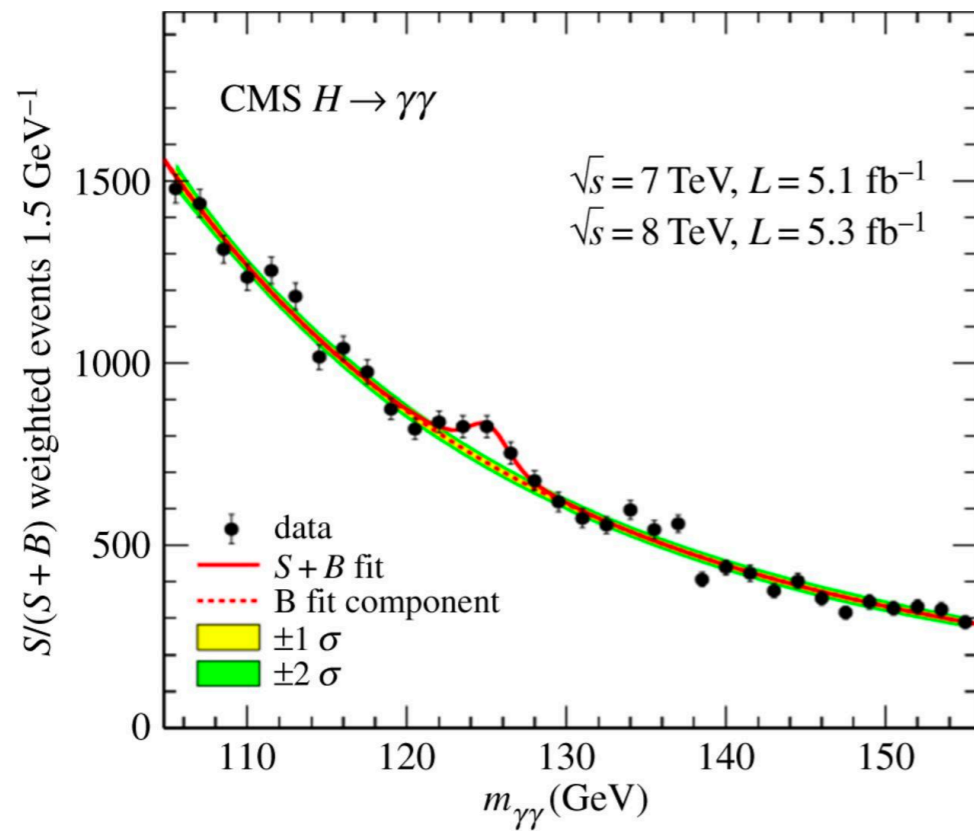
Кремнієвий смужковий детектор, CMS, CERN

Твердотільні детектори

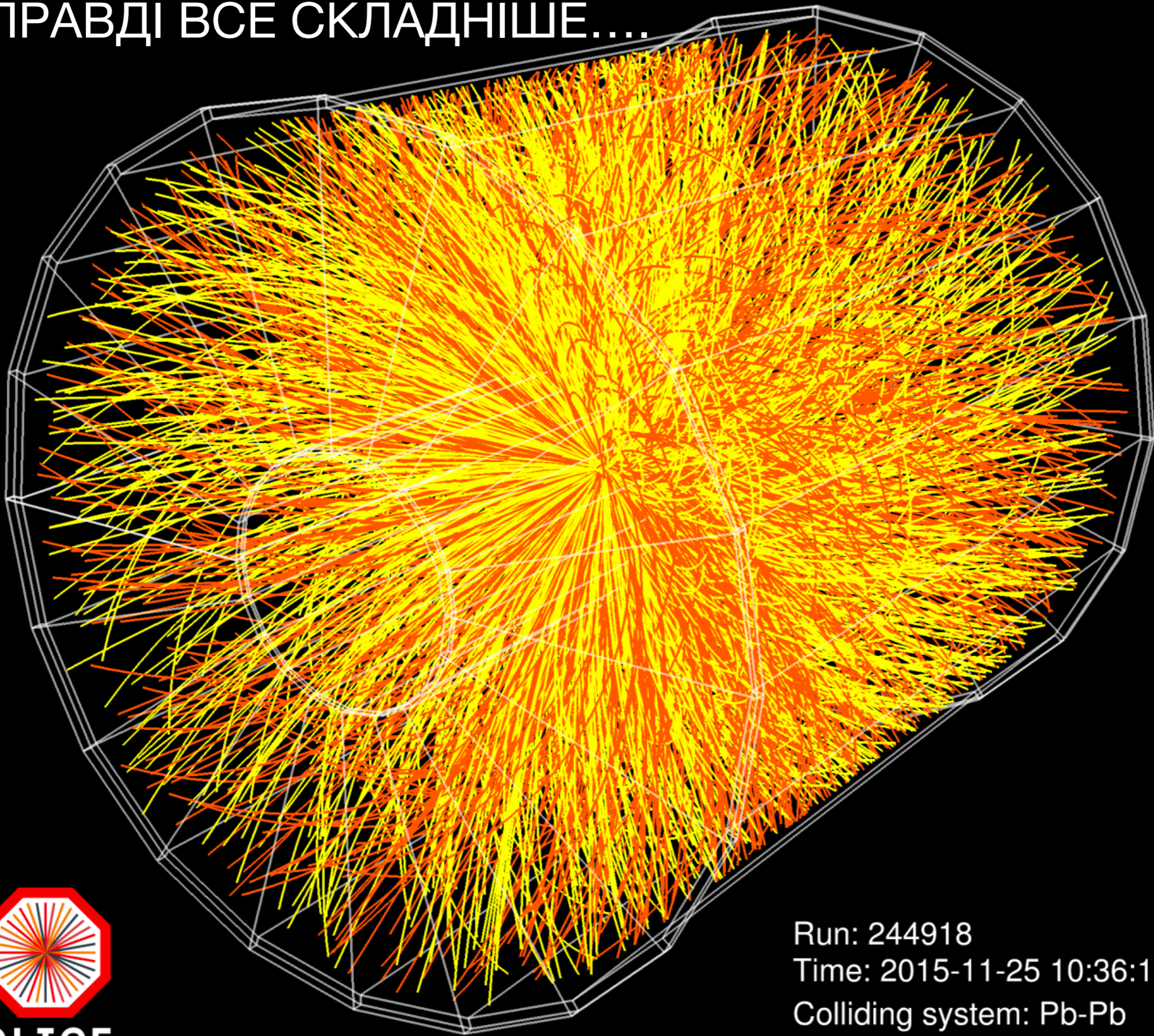

Пітер Хіггс та Франсуа Анґлер

Відкриття бозону Хіггса ATLAS/CMS 2012

НАСПРАВДІ ВСЕ СКЛАДНІШЕ....

ALICE

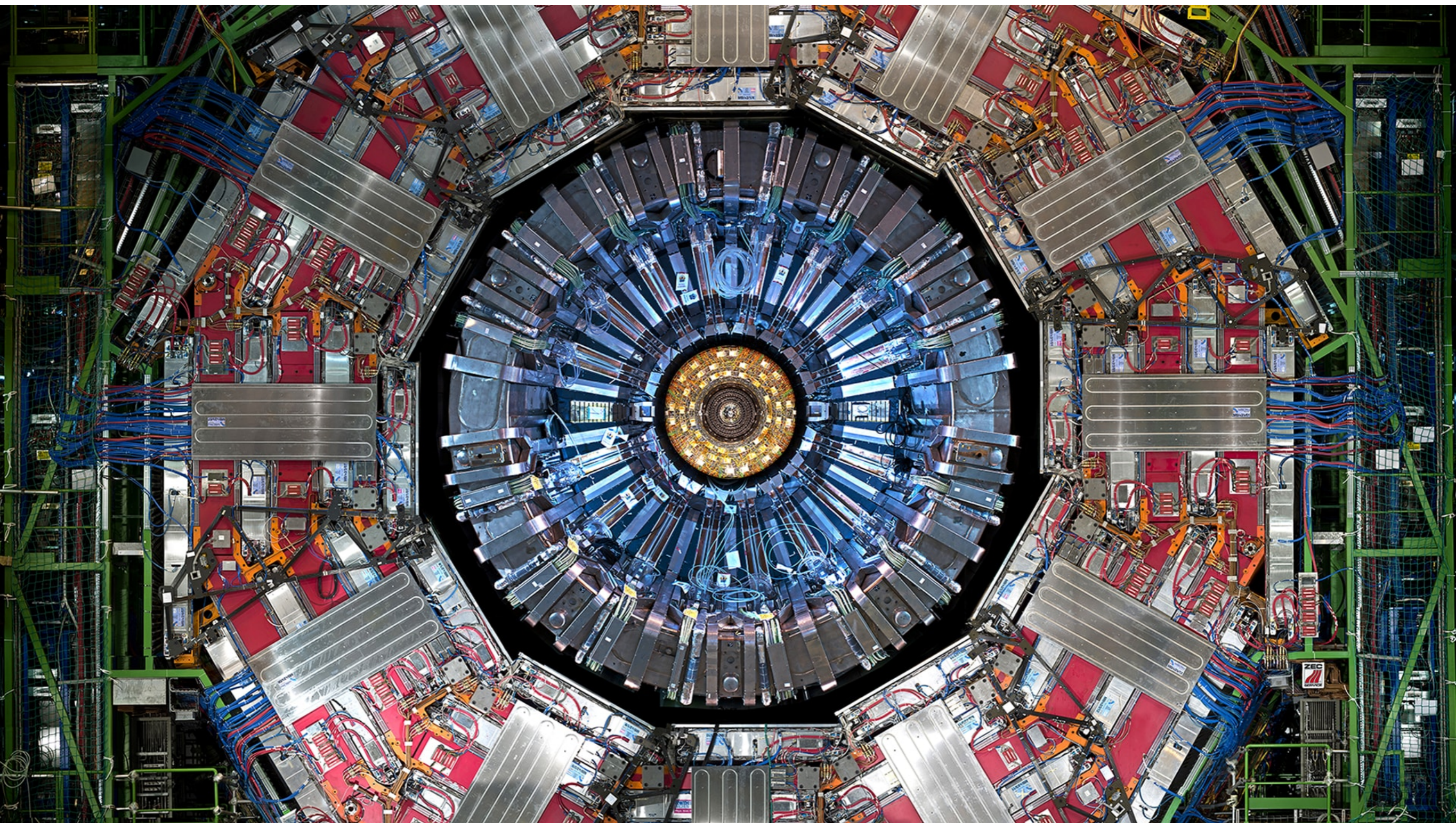
Run: 244918

Time: 2015-11-25 10:36:18

Colliding system: Pb-Pb

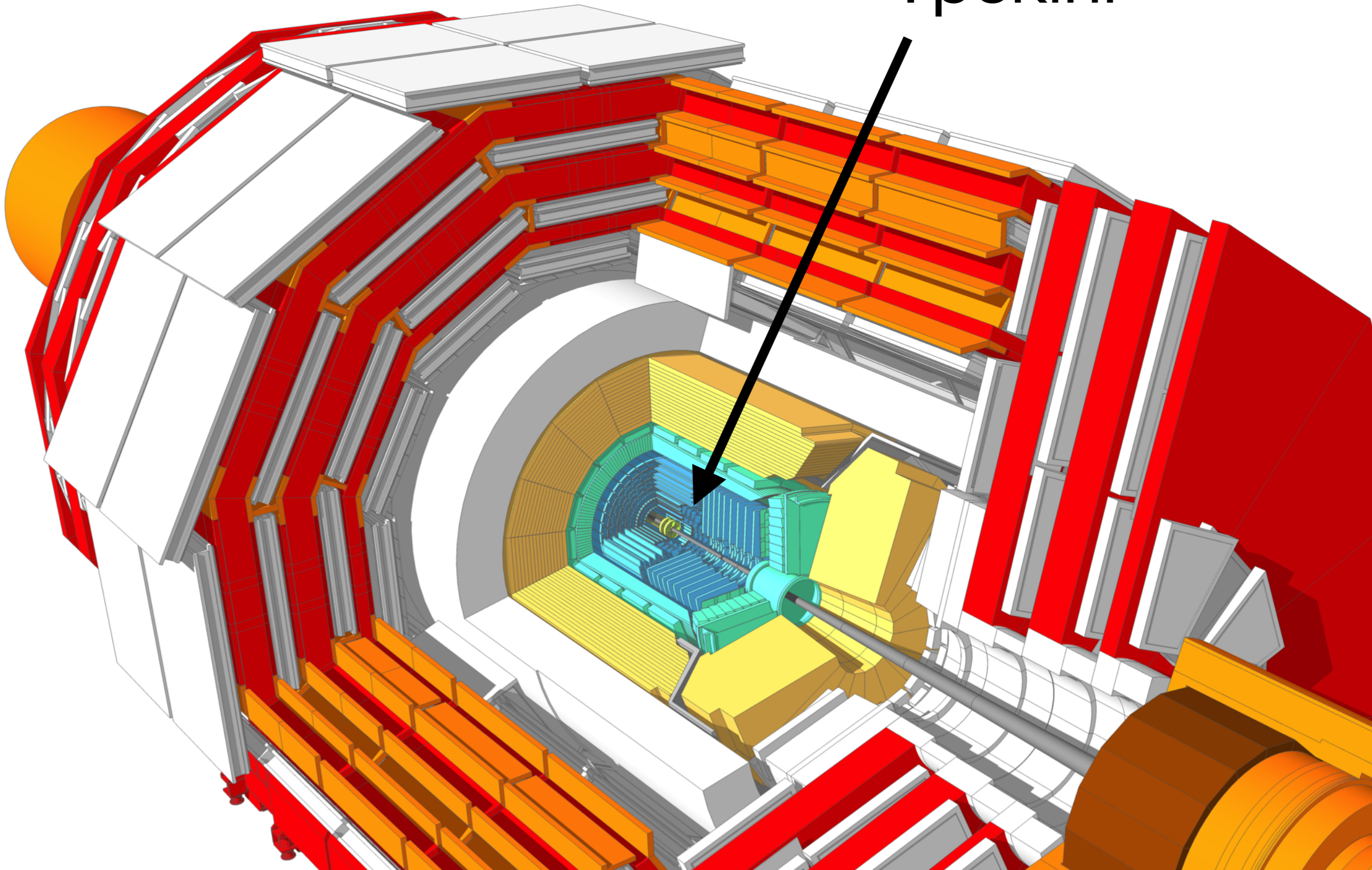
Collision energy: 5.02 TeV

Детектор CMS

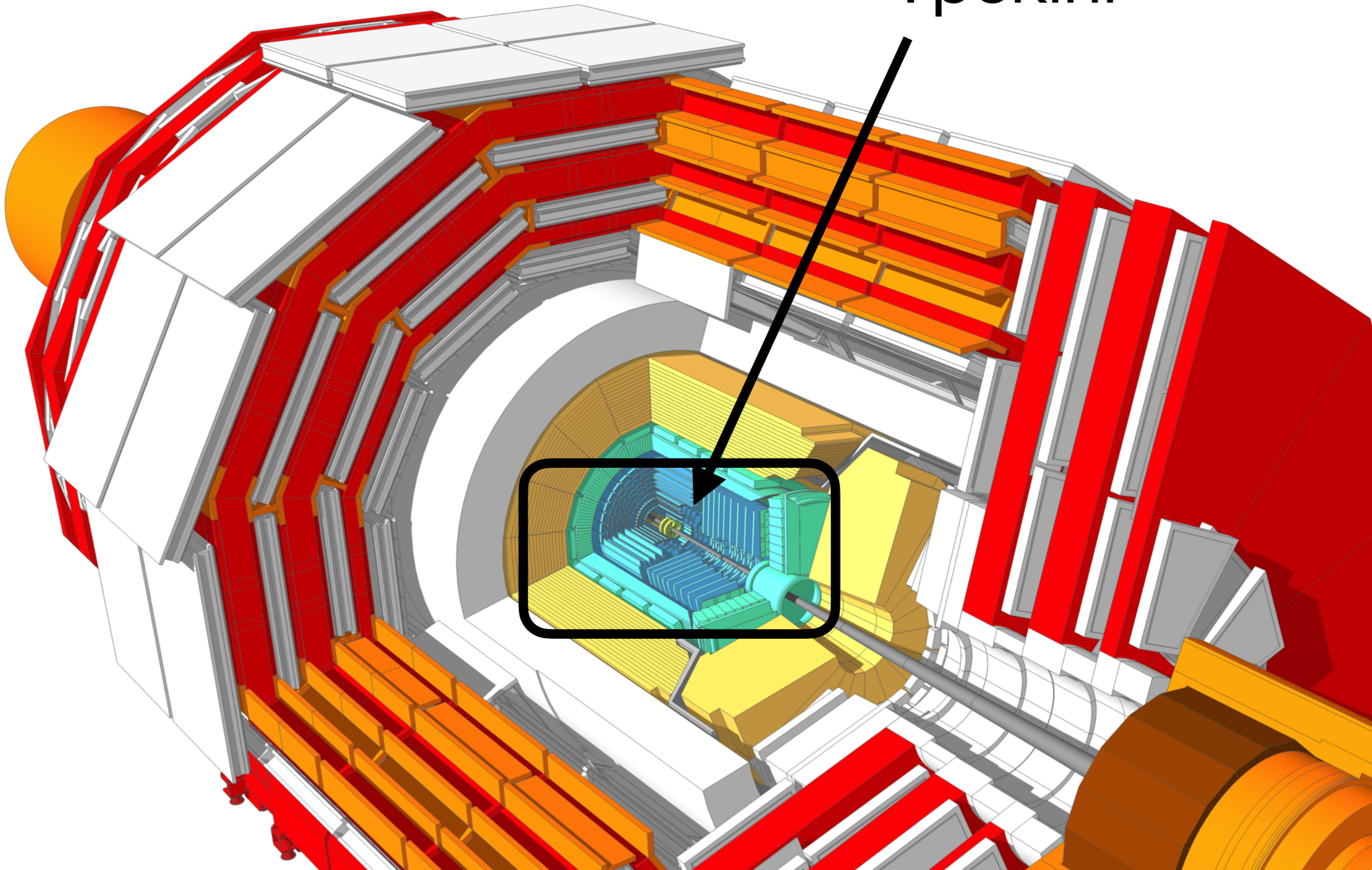
Детектор CMS

Трекінг

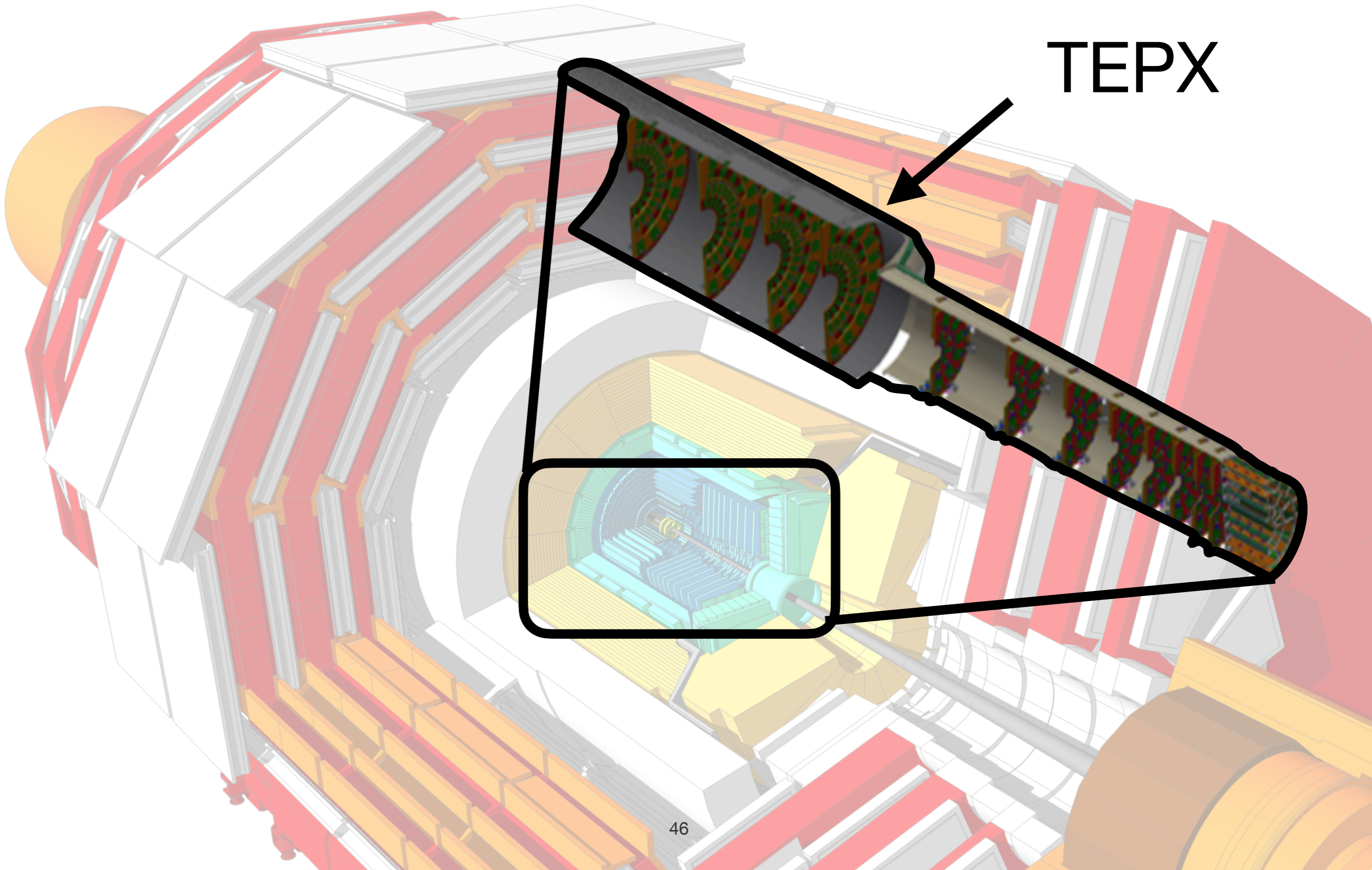
Детектор CMS

Трекінг

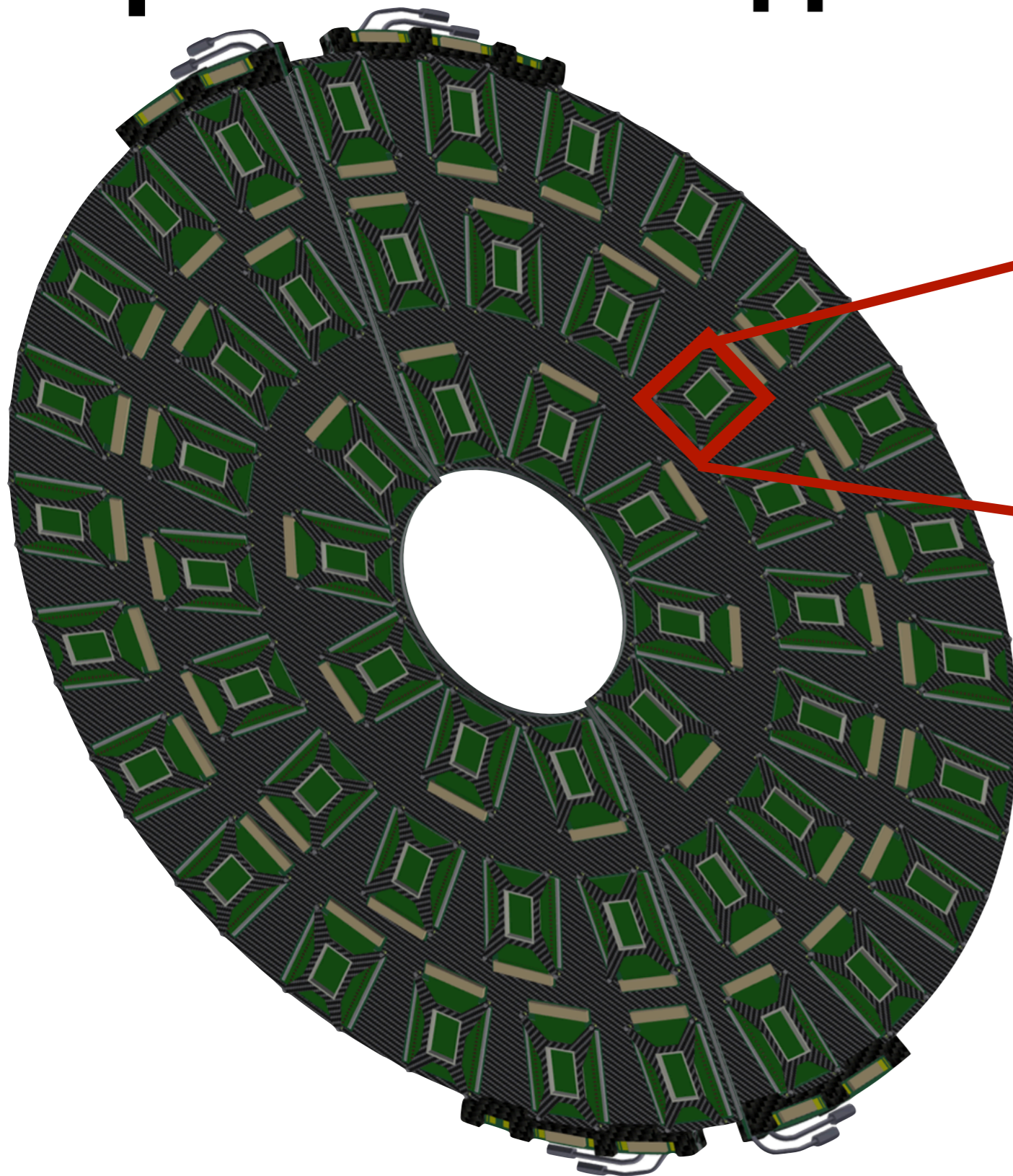

Детектор CMS

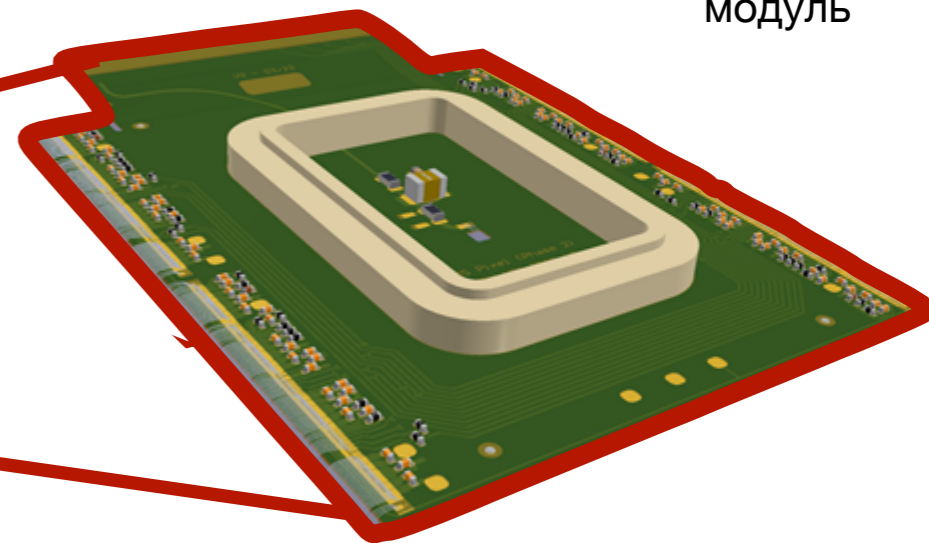
ТЕРХ

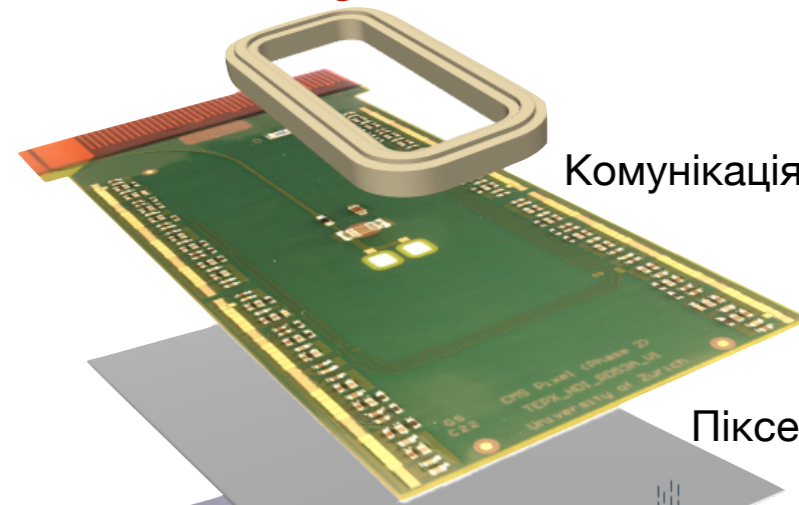
Трекінговий детектор ТЕРХ

модуль

Комунікація та живлення

Піксельний сенсор

Зчитувальний чип

